Бүгү чурттарның пролетарийлери, катыжыңар!

ШЫН

ВКП(6) ТЫВА ОБКОМУНУҢ, КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕДИНИҢ БОЛГАШ АЖЫЛЧЫ ЧОННАРНЫҢ ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИҢ ОРГАНЫ

1925 ЧЫЛДА ТӨЛӮЗИЛДЕҢГҮЙ

1951 март 1 четверг № 40 (2214)

Өртээ 20 кап

Улуг назылыг чоннуң ортузунга бижик өөредилгезин күштелдирер

Совет Эвилелиниң улустарының акыдуңмалышкы өг-бүлезинге тыванның катыжып киргениннен бээр эрткен үениң дургузунда большевик партияның, совет чазактың болгаш эш Сталиниң ада сагыш салыышкынының ачызы-биле бистиң областың ажылчы чоны экономиканың социалистиг чаартылгазының хөрээнге, национал хевирлиг, социалистиг уткалыг культураның хөгжүлдезинге дыка улуг чедиишкиннерлиг болган.

Область мурнунда салдынган ажылагый, культура тургузуушкунунуң сорулгаларын чедиишкинниг шиитпирлээриниң чугула үүлү болза, чурттакчы чоннуң культурлуг дүннелиниң көдүрлүүшкүнү, массаның политиктиг чырыдыышкын ажылын күштелдирери болур. Чаа, культурлуг болгаш өөрүшкүлүг амыдыралды тудуп тургузарының оруунга шаптык болуп турар, эргиниң аар-берге артыышкыны—бижик билбес болгаш биче бижиктиг чорукту узуткаарынче шиитпирлиг демиселди калбартыры деп чугула сорулга парторганизацияларың, чер-чер Советтериниң, улус өөредилге ажылдакчыларының болгаш культармейжилериниң мурнунда салдынып турар.

«Бижик билбес кижи политика дашында, баштай ону үжүглеп номчуурунга өөредир херек» — деп Владимир Ильич Ленин чугаалаан. 50 хар чедир назылыг бижик билбес хамааты бүрүзү орус ийикпе төрээн дылының кырынга номчуур, бижиир кылдыр өөренген турар дугайында 1919 чылда Ленинниң ады салдынган декретти үндүргени бүгүдеге билдингир болгай. Ол болза, культура дээш, бүгү-ниитининг бижик биликтиг чоруу дээш, бүгү улустуң шаныышкынныг походу болуп турган. Ынчангаш бижик билбес бүдүүлүк чоннүң караа аъжып чырыырынга, социалистиг тургузуушкуннуң болгаш хөй-ниити, күрүнеиниң идепкейлиг ажылынче оларның бүрүнү-биле шилчип киреринге дузалажыр дээш, ынчаарда мунмуң культармейжилер бижик билбести узуткаарының бөлгүмнеринче, школаларынче болгаш ниити чурттарга бажыңнарынче, хаталарже чоруп тургулааннар.

Чээрби чыл мурнунда, национал бижик чогаатының үнгениниң үезинде, үжүк-бижик дээш бүгү-ниитиниң ёзулуг походу Тывага кайы хире күш-биле калбарып неттерээнин, ада-өгбелери каш-каш чүс чылдарның дургузунда карацгы бүдүүлүкке тутуруп чораан күш-ажылчы араттар эртем билиг дээш кайы хире улуг күзел сорук-биле харамдыгып чүткүп турганын кандыг-даа чүвеге деңнээр ужур чок. Бижик билбес, биче бижиктиг чорукту узуткаарының талазы-биле, ылаңгыя ССРЭ-ниң составынга Тываның катыжып кирген үезинден бээр улуг ажылдар чорутунган болзажок бистиң областың үндезин чурттакчыларының ортузунда бижикти номчуп, бижип билбес кижилер ам-даа хөй болуп турар.

Эрзин районнуң Тес, Качык болгаш Тере-Хөл сумуларында бижик өөредилгези мырыңай-ла чорувайн турарындан, бижикке өөренсе чогуур назылыг чурттакчы чоннуң дыка хөй кезии бижикти шуут билбес болуп турар. База Чөөн-Хемчик районнуң Шемиде, Сүт-Хөлдүң Бора-Тайгада бижик билбести узуткаарының ажылы организастатынмаан. Өвүр районнуң бүгү сумуларында болгаш колхозтарында бижик өөредилгезиниң бөлгүмнерин тургускулаан болзажок, оларның ажылы анаа-ла ала-чаягаарлаашкынның оруунче кирип, кышты өтүр ажылдавайн келген. Ол ышкаш Каа-Хем районунда бижик өөредилгези ниитизи-биле багай чоруп турар. Область төвү Кызыл хоорайда бижикти шуут билбес 500 ырак ажыг чурттакчылар бар турунда, бижик өөредилгезиниң чүгле 4 бөлгүмүн организастап, оларда 70-не кижини хаара тутхан чорук окта таарышпас.

Моон алгаш көөрге, үстүнде адатынган районнарның партия, совет болгаш комсомол удуртукчулары, ылаңгыя ВКП(б)-ниң Өвүр райкому, Сүт-Хөл райкому, Каа-Хем райкому, Кызыл хооркому, чурттакчы чоннуң ортузунга бижик билбес, биче бижиктиг чорукту узуткаарының ажылынче чогуур кичээнгейни салбайн, аңаа большевикчи удуртулганы хандырбайн келгенин тодаргай айтып турар.

Бижик билбес кижи, мурнакчы эртемге үндезилетинген кайгамчык улуг коммунистиг тудуушкуннуң ёзулуг бедик үнелиг киржикчизи болуп шыдавас дээрзин билири чугула. Совет мурнакчы зоотехниканың тускай литературазын номчуп билбес колхозчу малчын, зоотехниканың дүрүмнерин ёзугаар малдың ажаалга, камгалалын канчаг организастап шыдаарыл ынчаш? Хову бригадазының удуртукчузу кижи бижик билбезиниң хараазы-биле агротехниканың номнарындан хоорук турар болза, дүжүттүң бедик көргүзүглерин канчап чеңдип шыдаарыл? Үлетпүр ажылчыныың билии четпес, болбаазын механизмнерниң ажылының шын санаашкынын үндүрүп шыдавас, шыйыышкынларны ылгарадып билбес турар болза, бүдүрүлгеге эгелекчи саналды болгаш ооң чорудулгазының мергежилин канчап нептередип шыдаарыл? Шыдатынары берге.

Экономиканы моон сонгаар социалистиг ёзу-биле чаартып тургузарының, күш-ажылчы араттарның материалдыг амыдыралын болгаш культурлуг деңнелин бедидериниң талазы-биле областың парторганизациязының мурнунга хамыктың чугула болгаш харыысалгалыг сорулгалар салдынып турар. Ооң шиитпирлиг үндезини болза, ажылчы чоннуң коммунистиг кижизиделгези, коммунистиг талазындан массаның идепкейлиг баштыңчызы болгаш организакчызы болур мурнакчы ролюн күүсеткен турары эргежок чугула. Ындыг турбужа, бижикти шуут билбес болгаш биче билир коммунистиң саны бистиң областа ам-даа элээн хөй. Коммунистиң ниити эртем билиин бедидериниң талазы-биле партияның үшкү область конференциязының шиитпири четпес күүсетинип турар. Ооң барымдаазы кылдыр Чөөн-Хемчик районда 20, Өвүрде—24, Чаа-Хөлде 42 бижик билбес коммунистиң дугайын чугаалааргa-ла четчир.

Бижик билбес болгаш биче бижиктиг чорукту узуткаары ышкаш ол хирее чугула айтырыгны херекке албайн, алачаягаарлаашкынга киргениниң дугайында чоокта чаа болуп эрткилээн партия хуралдарынга, партияның район конференцияларынга коммунистер ВКП(б) райкомнарын чөптүү-биле шүүмчүлевишаан, ол ажылды доп-дораан организастап эргелээрин негээннер. Ынчаарга бо талазы-биле практиктиг шимченишкиннер амдыызында көзүлбейн турар.

Бижик билбес чорукту узуткаарының ажылын чогууру-биле организастап болурунуң бүгү аргалары бисте бар. Элээн чамдык культармейжилер боттарының хызымакай ажылын могаг чок уламчылавышаан тургаш, эки үрекүүселделиг түннелдерни чеңдип ап турарын, фактылар бадыткан турар. Чижээ, эрткен чылын Улуг-Хем районнуң 84 бижик билбес, биче бижиктиг чурттакчы чонун бижикке өөреткен эш Түмен-оол, 42 кижини бижикке өөреткен комсомолчу башкы Петров, Таңдының 70 ажыг бижик билбес чурттакчыларын бижикке өөреткен коммунист Биче-оол, 47 кижини бижикке өөреткен Бай-хаак школазының өөреникчизи Ким-оол, чайгы дыштанылга үезинде 40 кижини бижикке өөреткен, Кызылдың № 2 школазының өөреникчизи Балчый-оол 18 кижини бижикке өөреткен, Кызыл районда комсомолчу Шукаа дээн ышкаш культармейжилерниң ат-сураа бүгү областа халбаа-биле билдингир. Үстүнде адатынган, культура фронтузунуң эң эки дайынчылары ниитилелге ажыктыг ол хире улуг үүлени бүдүргеш, чоннуң ортузунга канчаар-даа аажок улуг хүндүлел, мактанганы чаалап ап, материалдың үнелиг шаңналдарын алганнар. Шак ындыг мурнакчы культармейжилер бистиң областа кончуг хөй. Бижик өөредилгезинче, культураның бурунгаар дешпилгезинче чоннуң чүткүлдүү база кончуг улуг. Ол дугайында Бай-тайга районнуң «Тиилелге» колхозта, Улуг-Хемниң «Большевик» болгаш Калинин аттыг колхозтарында, Кызыл районнуң улгатыр катышкан «Совет Тыва» колхозта организастап тургускулаан бижик бөлгүмнеринде эр, херээжен колхозчуларның онза идепкейлиг өөренип турарын чугаалааргa четчир. Ындыг болза-даа бис үстүнде мурнакчы культармейжилерниң күжүнге, чоннуң хайыышкынныг идепкейинге чогууру-биле даянмайн, оларның ажылының эки дуржулгазын нептередип калбартпайн турар бис.

Мынчангаш бижик билбес болгаш биче бижиктиг чорукту узуткаарын—бистиң областың партия, комсомол, профэвилел организацияларының, бүгү хөй-ниитиниң чугула херээ болдурган турар ужурлуг. ВКП(б), ВКЛСМ-ниң райкомнары, райкүүскомнар, улус өөредилгезиниң органнары бижик билбес чорукту узуткаарының ажылын шиитпирлиг күштелдирип, бүгү күштү олче мобилизастап бижик бөлгүмнериниң ажылынга практиктиг дузаламчыны үзүктел чок көргүзер хүлээлгелиг. Бүгү ажылчын, тараачыннарны культурлуг, эртем билиглиг кижилер болдурар дугайында эш Сталиниң салган сорулгаларын күүседир дээш, большевикчи чүткүл-биле демисежир херек.

Совет Эвилелинде

1951 чылдың февраль 18-те Казах ССР-ниң Дээди Совединге соңгулдаларның түннелиниң дугайында

АЛМА-АТА, (СЭТА). Төп соңгулда комиссиязынга Казах ССР-ниң Дээди Совединге соңгулдаларның түннелиниң дугайында долу медээ соңгулданың бүгү округ комиссияларындан киргей.

Бүгү 400 соңгулда округтарынга бүрүткетирген 3.946.109 соңгукчулардан 3.945.938 соңгукчулар азы соңгукчуларның 99,99 хуузу соңгулдага киришкен.

Коммунистиң болгаш партия кижитүү эвестерниң блогунуң кандидаттары дээш 3.938 930 кижи бадылаан, ол болза, бадылаашкынга киришкен соңгукчуларның 99,82 хуузу болуп турар. Депутаттарның кандидаттарынга удур бадылааны 6.947 кижи, азы бадылаашкынга, киришкен соңгукчуларның ниити санының 0,18 хуузу болур. «Казах ССР-ниң Дээди Совединге соңгулдалар дугайында дүрүмнүң» 79 дугаар үүлүн барымдалааш 61 бюллетеньнерни күш чок деп санаан.

«Казах ССР-ниң Дээди Совединге соңгулдалар дугайында дүрүмнүң» 38 дугаар үүлүн барымдалааш, Төп соңгулда комиссиязы соңгулда округу бүрүзүнүң аайы-биле материалдарны тыныжып көргештиң, бүгү соңгулда округтарының талазы-биле Казах ССР-ниң Дээди Совединге соңгутурган депутаттарны бүрүткээн.

Казах ССР-ниң Дээди Совединиң депутаттарынга чаңгыс-аай эп-сеткил-биле соңгутканнар болза:

И. В. Сталин—Алма-Атаның Сталинский соңгулда округундан.

В. М. Молотов — Караганданың Кировский соңгулда округундан.

Г. М. Маленков—Чимкентиниң Молотовский соңгулда округундан.

А. И. Микоян—Петропавловтуң заводский соңгулда округундан.

Н. М. Шверник — Семипалатинскиниң Төп соңгулда округундан.

Казах ССР-ниң Дээди Совединге соңгутурган депутаттарның долу даңзызын республика солунунга парлаар.

—o—

Колхозчу амыдыралдың дугайында ном

КРАСНОДАР. Краснодар крайның ном үндүрер чери „Колхозчу амыдыралдың чылдары" деп ном парлап үндүрген. Ооң автору—Краснодар крайның Крымская станицада В. И. Ленин атты улгатырган колхозтуң даргазы Захар Кияшко хөй янзы ажылдың болгаш Крымская станицада Ворошилов аттыг колхозтуң 20 чыл иштинде улуу биле өскенин чугаалап турар.

Ворошилов аттыг колхозту Захар Кияшко 20 чыл иштинде үргүлчү удуртып келген. 1950 чылда Крымская станицаның болгаш анаа хамаарышкан хуторларның чеди колхозтары чаңгыс коллективтиг ажылагыйга катышканнар. Улгатырган көдээ ажыл-агый артелиниң даргазынга колхозчулар эш Кияшкону база катап соңгуп алганнар.

„Бичии колхозтарның хемчээнге бичии уругларга даараан платьениң тары ышкаш дапкыш апарган—деп З. Кияшко бодунуң номунда бижип турар. Бистиң шөлдеривис социалистиг күрүнениң бисти хандырып турары күштүг машиналар-биле сайзыратынып турар. Бис боттарывыстың ажыл-агыйывысты эртем ёзугаар тургузуп турар бис, бистиң боттарывыстың тускай эртемниглеривис, боттарывыстың организакчыларывыс бар. Бисте колхозчу кижи бүрүзү дуржулгалыг хөй-ниитиниң күш-ажылынга чаңчыкан кижи болур".

В. И. Ленин аттыг колхозта ам 14 мун га хире чер, мун баш хыйыстыг бода малдар, 1500 хаваннар болгаш 15 мун санныг куштар, чүс-чүс ары өглери ийи чүс гектар виноградниктер болгаш садтар бар.

Шөлдерни болгаш фермаларны дөрт агрономнар, ийи зоотехниктер, сес мал эмчизиниң фельдшерлери болгаш санитарлары харылап ажылдап турарлар.

Колхозта туулбу-биле кылган чурталга бажыңнарының, бүдүрүлге черинин болгаш культура албан черлериниң тудуглары калбарып турар.

—Колхозчу амыдыралдың чылдарында колхозчуларның мурнунга чаагай амыдырал чайыннанган деп З. Кияшко бодунуң номун доосканы. (СЭТА).

Делегейниң херээженнериниң хүнү March 8-тиң дугайында

ВКП(б) Төп Комитединиң доктаалы

Делегейниң херээженнериниң хүнү March 8-ти Совет Эвилелиниң ажылчы чону бо чылын совет улустуң коммунизм тудуушкунунга чаа тиилелгелериннен болган маңсаның политик болгаш күш-ажыл талазы-биле күчүлүг көдүрлүүшкүнү-биле ужуражып турар. Ажылчы чоннарның депутаттарының чер-чер Советтеринге болгаш эвилелдешкен, база автономнуг республикаларның Дээди Советтеринге соңгулдаларынга совет улус бодунуң мораль-политиктиг чаңгыс эвин база катап көргүскен, Ленин — Сталинның партиязының политиказынга бир сеткил-биле үүлзүнүп турарын, социалистиг Төрээн чуртунуң хүчүзүн моон соңгаар-даа могаг-шылаг чок быжыглаарынга бодунуң беленин илереткен.

Ажылчыннарның, колхозчуларның болгаш интеллигенцияның маздырлыг күш-ажылының түннелинде дайын сөөлүндеги беш чыл планының чылдарында чурттуң дайындан үрелген ажыл-агыйын катап тургускан, Совет Эвилелиниң улус ажыл-агыйының хөгжүлдезиниң деңнели дайын мурнундаазындан дыка ашкан. Үлетпүр, транспорт болгаш көдээ ажыл-агый бо үениң чаа техниказы-биле канчаар-даа аажок хандыртынган күш-ажыл бүдүрүкчүлүү дыка бедээн. Улус ажыл-агыйының көдүрлүүшкүнүнге үндезилетингеш ССР-ниң национал орулгазы хажык чок өзүп, ажылчы чоннуң материалдыг чаагай амыдыралы улам-на экижип, массалыг хереглелдиң бараннарының өртээ үргүлчү кудулап, чоннуң бараан садып алыр аргазы өзүп, совет социалистиг культура чедиишкинниг хөгжүп турар.

Бистиң чуртувуска ажыл-агый болгаш культур тургузуушкунунуң чедиишкиннери, ССРЭ-ниң хажык чок тайбың политиказы—тайбың болгаш улустарның кады ажылдажыышкыны дээш политика Совет Эвилелиниң делегейге ат-алдарын улам-на бедиткен.

Коммунистиг тургузуушкуннуң чедиишкиннерин чеңдип алырынга улуг роль совет херээженнерге хамааржыр. Күрүнениң, ажыл-агыйның болгаш культураның бүгү адырларының ажылында херээженнер идепкейлиг киржип турар. Большевик партия бистиң чурттуң херээженнеринге оларның чогаадыкчы аргаларын хөгжүдеринге хемчээл чок аргаларны хандырган, совет херээженнерни капиталистиг чурттарның херээженнери черле чеңдип ап шыдавас бедикче хөдүрген. Бүгү совет улус-биле кады Совет Эвилелиниң херээженнери бодунуң күрүнезиниң бүрүн эргелиг ээлери, коммунизмниң идепкейлиг тургузукчулары болур.

Миллион-миллион алдарлыг патриот херээженнер үлетпүр бүдүрүлгелеринде, транспортта, чаа тудуларда ак-сеткилдиг ажылдап, бодунуң мергежилин, бүдүрүлге квалификациязын бедидип, техниканы болгаш күш-ажылдың мурнакчы аргазын шиңгээдип ап турар. 380 муң ажыг херээженнер инженерлер, техниктер болуп ажылдап турар, ооң-биле хады чүгле бо сөөлгү чылда оларның саны 50 мундан ажыг өскен.

Херээжен-колхозчулар көдээ ажыл-агыйны көдүрер дээш идепкейлиг киржип, бедик туруштуг дүжүттү, ниитиниң мал ажылының продуктулуун болгаш баш санын бүгү хемчег-биле көвүдедир дээш социалистиг чаруштың бир дугаар одуруунда чоруп олурарлар. Он-он муң херээженнер колхозтарның удуртур ажылында болгаш көдээ ажыл-агыйның тускай эртемниглери болуп ажылдап турарлар.

ССРЭ-де херээженнер улуг культурлуг күш апарган. Совет эртемниң, техниканың болгаш уран үүлдүң хөгжүлдезинге ооң ролю улам-на өзүп турар. Совет Эвилелинде университеттерде, институттарда, эртем шинчилелдиң албан черлеринде ажылдап турар 60 муң ажыг херээжен эртем ажылдакчылары санатынып турар. Боттарының чогаадыкчы күш-ажылы-биле олар совет эртемни байдыып, ооң алдарын бедидип турар. Дыка хөй херээженнер литература болгаш уран-үүл талазы-биле ажылдап, совет улусту Төрээн чуртунуң алдары дээш чаа маадырлыг чорукче сорук киирип турар бедик идейлиг чечен чогаалдарны кылып турарлар. Эртем, чогаадылга, литература болгаш уран чүүл талазы-биле улуг алдар хавыяалыг ажылдар дээш 399 херээженнерге сталинчы шаңналды тывыскан.

Улус чырыдыышкынында болгаш кадык камгалалында совет херээженнериң ролю дыка улуг. ССРЭ-де 945 муң херээжен-башкылар бистиң школаларывыста өөреникчилерни совет патриотизмге болгаш коммунистиг медерелге кижизидип турар. Миллиондан ажыг херээженнер, ооң иштинде 191 муң эмчилер кадык камгалалында ажылдап турар.

Социалистиг Төрээн чуртун камгалаарынга, тургузукчу тайбың күш-ажылынга совет херээженнериң маадырлыг чоруун коммунистиг партия болгаш совет чазак бедиибиле үнелеп турар. Совет Эвилелиниң Маадыры деп атты 70 херээженнерге, Социалистиг Күш-ажылының Маадыры деп атты 1988 херээженнерге тывыскан; 600 муң ажыг херээженнер ССРЭ-ниң орденнери-биле болгаш медальдери-биле шаңнаткан. Бистиң Төрээн чуртувустуң келир үези—өзүп олурар салгакчыларны кижизидип турар ие-херээженнерге бистиң чуртувуста улуг сагыш салып турар. «Маадыр-ие» деп хүндүлүг атты 33 муң ажыг херээженнерге тывыскан, «Иениң алдары» деп орден-биле болгаш «Иениң медали» деп медаль-биле 3 миллион ажыг херээженнер шаңнаткан. Хөй уруглуг болгаш бот иелерге чүгле 1950 чылдың дургузунда күрүне дузаламчызын үш чартык миллиард рубльди төлеп берген. Божуур бажыңнарның, уруглар яслилериниң, садтарның, пионер лагерьлериниң четкизи чыл келген тудум-на өзүп турар. Пионер лагерьлеринге, санаторияларга болгаш уругларның өске-даа албан черлеринге чыл бүрүде 5 миллион ажыг уруглар дыштанып тургулаан.

Совет херээженнер күрүне башкарарынга калбаа-биле киржип турар. Совет улустуң эң эки 280 уруглары ССР-ниң Дээди Совединиң депутаттары болур, хөй-хөй чүс херээженнер эвилелдешкен болгаш автономнуг республикаларның Дээди Советтеринге болгаш чартык миллиондан ажыг херээжечнер ажылчы чоннарның чер-чер Советтеринге соңгутканнар.

Чүгле социализм тиилелгези херээженнерни бүрүн хостаар, оларны хөй ниитиниң ажылынга идепкейлиибиле киириштирерин хандырып болур деп чүвени бүгү кижи төрелгетен Совет Эвилелиниң дуржулгазындан бүзүреп турар.

Совет херээженнериң чижээн эдербишаан, улус демократиязының чурттарының херээженнери чаа амыдырал тургузуушкунунга идепкейлиг киржип турар. Кыдаттың, Польшаның, Чехословакияның, Венгрияның, Румынияның, Болгарияның, Албанияның, Моол Арат Республиканың херээженнери бүгү-ле ажылчы чон-биле хады улус-демократтыг тургузугну быжыглаарынга, боттарының чурттарының экономиказын болгаш культуразын хөгжүдеринге, ажылчы чоннуң амыдыралының деңнелин бедидеринге чаа тиилелгелерни чеңдип алган. Германияның демократтыг республиказының херээженнериниң чогаадыкчы идепкейи өзүп турар.

Совет Эвилелиниң болгаш улус демократиязының чурттарының херээженнери март 8-зин тайбың тургузуушкуннуң чаа чедиишкиннери-биле ужуражып турар душта капиталистиг, колониалдыг болгаш хамаарылгалыг чурттарның херээженнери ол хүннү ажылчы чоннуң амыдыралының деңнелинге болгаш демократтыг эргелеринге капиталдың халдаашкынының үезинде демдеглеп турар. Дайын чарыгдалдарыч өөскүдүп көвүдедил, кадык хереглелдиң бараннарының өртээ улам-на улгадып үндүрүгүнүң болгаш бажың хөлезизи бедип, ажылчы чоң чоруктуң өзүп турары ажылчы чоннуң байдалын улам-на баксырадып турар. Канчаар-даа аажок чедиимес, ядыы-түренги чорук, аш-чуттан өлүп кырлыр чорук капиталистиг болгаш колониалдыг чурттарда он-он миллион кижилериниң хуу салымы болу берген. Ол ядыы-түремик, чединмес чорук херээженнерге болгаш уругларга онза күштүү-биле таваржып турар.

Бүгү-делегейниң ажылчы херээженнери делегейниң херээженнериниң хүнүн Кореяда ханныг агрессияны чорудуп турар америк-англи империалистериниң белеткеп турары чаа делегей дайынының айылынга удур демиселдиң күштелип турар үезинде демдеглеп эртип турарлар. Тайбыңны, боттарының экономнуг болгаш политиктиг эргелерин камгалаарынга көдүрлүп турар улус массаның идепкейи, улуг Совет Социалистиг Республикаларның Эвилелинге баштаткан тайбың талалакчыларының организастыг фронтузу хүн бүрүде-ле өзүп, быжыгып турар. Атомнуг чепсекти хоруглаар дугайында Стокгольм Кыйгырыынга салган 500 миллион аттар, тайбың талалакчыларының Ийи дугаар Бүгү-делегей конгрезиниң шиитпири болза, тайбыңның улуг херээн камгалап алырынче, чаа дайын кыпсыкчыларының кем-бурулуг планын болдурбазынче улустарның чаңгыс эп сеткилдиг чүткүүшкүнүн көргүзүп турар.

Тайбың болгаш демократия дээш демиселге бүгү-ле өзүп турар күш болза, херээженнериң бүгү-делегей шимчээшкини болур.

Херээженнериң бүгү делегей демократтыг федерациязында 90 миллион ажыг херээженнер катышкан. Тайбың дээш херээженнериң бүгү делегей демократтыг шимчээшкининиң авангардында Совет Эвилелиниң болгаш улус демократиязының чурттарының херээженнери туруп турар.

Совет херээженнериң хүлээлгези болза, улус демократиязының чурттарының болгаш капиталистиг чурттарның херээженнери-биле интернационалдыг харылзааны оон-даа артык быжыглаар, оларның-биле кады чаа дайынның империалистиг кыпсыкчыларынга удур бүгү-делегей тайбың дээш, улустарның найыралы дээш демиселди күштелдирери болур.

Делегейниң херээженнериң хүнү март 8-ти бистиң Төрээн чуртувустуң экономиказының болгаш культуразының чаа көдүрлүүшкүнү, бүгү-делегейде тайбыңның чөленгижи—Совет социалистиг күрүнениң күчүзүнүң моон соңгаар быжыглаашкыны дээш демиселче ажылчы херээженнериң бүгү хүжүн мобилизастаарының адаа-биле эртирерин бүгү партия организацияларынга Бүгү-Эвилелдиң Коммунистиг (большевиктер) Партиязының Төп Комитеди дагзып тур.

Бүдүрүлге планнарын күүседиринге болгаш ажыр күүседиринге бүгү аргаларны четче бүрүн ажыглаары дээш, техниканы бүрүн шиңгээдип алыры дээш, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидери дээш, продукцияларның шынарын экижидери болгаш бот-өртээн чиигедири дээш, бүдүрүлгеге болгаш тудугга камналганы шыңгыы сагыыры дээш оон-даа артык демисежиринче ажылчын инженер болгаш техник херээженнерни ВКП(б) Төп Комитеди кыйгырып тур.

Бүгү колхозчу херээженнер болгаш көдээ ажыл-агыйда ажылдап турар херээженнер боттарының бүгү күштерин колхозтарны организас ажыл-агый талазы-биле моон соңгаар быжыглаарынче, бедик туруштуг дүжүттү алырынче, ниити мал ажылының баш санын көвүдедиринче, ооң продуктулуун бүгү талазы-биле бедидеринче, бойдус чаартырының сталинчы планын күүседиринче, чуртка аъш-чемни болгаш үлетпүрге чиг этти элбекшил тургузарынче угландырарын ВКП(б) ТК кыйгырып туру.

Эртемниң болгаш культураның херээжен ажылдакчылары боттарының чогаадыкчы аргаларын социалистиг культураны, эртемни, уран чүүлдү, улус өөредилгезин болгаш кадык камгалалын моон соңгаар көдүрериннче, мурнакчы совет эртемниң чедиишкиннерин херек кырында калбаа-биле ажыглаарынче угландырган турар ужурлуг.

Совет хрээженнер бүгү совет улустар-биле кады коммунизмниң улуг тудуглары—Волгада болгаш Днепрде суг күжү-биле ажылдаар электри станцияларын, Поволжьеде болгаш Каспий чоогунда, Украинада болгаш Крымда каналдар болгаш суттарылга системаларын тударын чедиишкинниг күүседиринге бүгү талазы-биле дузалаар хүлээлгелиг.

Херээженнерни үлетпүрге, транспортка болгаш көдээ ажыл-агыйга ниити бүдүрүкчү күш ажылга киириштиреринге, херээженнериң ортузунга политиктиг ажылды күштелдиринге, оларның культура-техникалыг деңнелин, оларның политиктиг болгаш бүдүрүкчү идепкейин үргүлчү бедидерин партия организацияларындан коммунизм тургузарының сорулгалары негеп турар. Херээженнерни удуртур ажылдарга депшидер чорук коммунистиг тургузуушкуннуң амыдыралы чугула сорулгазы болур. Мурнакчы херээженнерни партияның советтиң ажылагыйының, профэвилелдериниң болгаш комсомолдуң удуртур ажылдарынче дидим шиитпирлии-биле депшидерин партия, совет, профэвилелдер болгаш комсомол организацияларындан ВКП(б) ТК негеп тур.

Партия организациялары, профэвилелдери, комсомол, совет болгаш ажыл-агыйның органнары херээжен ажылчыннарның, колхозчуларның, албан-хаакчыттарның болгаш бүгү ажылчы херээженнериң күш-ажылының байдалын экижидер ажылды күштелдирер, ие-херээженнер бичии уругларны хижизидиринге үргүлчүүн дузаламчызын көргүзер, херээженнериң бажың ажылын чиигедип турар бичии уруглар болгаш эмнелгениң албан черлериниң ниити столоваяларның, дааранар мастерскаяларның, хеп чуур черлериниң болгаш өске-даа амыдыралдың албан черлериниң четкизин калбартыр болгаш ажылын экижидер хүлээлгелиг.

Бүгү-эвилелдиң Коммунистиг (большевиктер) Партиязының Төп Комитеди Совет Эвилелиниң бүгү ажылчы херээженнеринге—херээжен колхозчуларга, инженерлерге, техниктерге, агрономнарга, зоотехниктерге, башкыларга, эмчи ажылдакчыларынга, эртемниң, уран чүүлдүң болгаш совет албан черлериниң ажылдакчыларынга делегейниң херээженнериниң хүнү март 8-те байыр чедирбишаан, совет херээженнер Совет Эвилелиниң экономиказының болгаш культуразының чаа чечелиишкини дээш, бистиң чуртувуска коммунистиг ниитилелди тургузары дээш демиселчилериниң мурнуку одуруунга чоруур дугайында бүзүрелин илередип тур.

Бүгү-эвилелдиң Коммунистиг (большевиктер) Партиязының Төп Комитеди

РСФСР-ниң Дээди Совединге соңгутурган депутаттарның даңзызы

(Уланчызы. Эгези № 38, 39 дугаар „Шында“)

СЕВАСТОПОЛЬ ХООРАЙ

Борисов Кирилл Ильич — Севастопольский—Сталинский округ.
Кулаков Николай Михайлович — Севастопольский-Корабельный округ.

КУЙБЫШЕВ ХООРАЙ

Сурин Петр Васильевич — Кировский округ.
Суслов Михаил Андреевич — Сталинский округ.
Таланова Галина Ильинична — Дзержинский округ.
Шиловцев Сергей Павлович — Ленинский округ.

КУЙБЫШЕВ ОБЛАСТЬ

Владычик Ольга Семеновна — Чапаевский округ.
Ефремов Леонид Николаевич — Вольше-Глушицкий округ.
Зубов Александр Васильевич — Сызранский хоорай округ.
Канров Иван Андреевич — Похвистневский округ.
Комзин Иван Васильевич — Молотовский округ.
Муравленко Виктор Иванович — Сергиевский округ.
Перекрестов Григорий Никифорович — Клявлинский округ.
Сивухина Ольга Васильевна — Кинельский округ.
Спиридонова Анна Федоровна — Сызранский көдээ округ.

КУРГАН ОБЛАСТЬ

Баранов Павел Владимирович — Шумихинский округ.
Буеверов Алексей Матвеевич — Лебяжьевский округ.
Васильева Мария Васильевна — Куртамышский округ.
Денисов Георгий Аполинарьевич — Курганский округ.
Жилин Иван Аркадьевич — Каргапольский округ.
Минина Евдокия Михеевна — Шадринский округ.

КУРСК ОБЛАСТЬ

Алехин Дмитрий Иванович — Белгородский хоорай округ.
Аркатов Иван Степанович — Белгородский көдээ округ.
Битюков Степан Павлович — Ново-Сокольский округ.
Деева Татьяна Васильевна — Советский округ.
Кисляков Михаил Егорович — Старо-Оскольский округ.
Ковалева Мария Ивановна — Курский көдээ округ.
Ковалевский Григорий Павлович — Дмитриевский округ.
Колесников Пантелеймон Никифорович — Щигровский округ.
Короткова Екатерина Максимовна —Валуйский округ.
Куксова Галина Игнатьевна — Обоянский округ.
Макаров Сергей Григорьевич — Прохоровский округ.
Малеев Михаил Григорьевич — Курский хоорай округ.
Рудченко Анна Васильевна — Суджанский округ.
Савченко Алексей Емельянович — Пристенский округ.
Сидорова Нина Владимировна — Касторенский округ.
Сурков Алексей Александрович — Ракитянский округ.
Тищенко Владимир Иосифович — Шебекинский округ.
Усаченко Стефан Романович — Рыльский округ.
Хорькова Фаина Матвеевна — Льговский округ.
Ярочкин Иван Васильевич — Золотухинский округ.

МОЛОТОВ ХООРАЙ

Быховский Абрам Исаевич — Молотовский округ.
Зайцев Николай Николаевич — Сталинский округ.
Захваткина Ираида Прокопьевна — Кировский округ.

МОЛОТОВ ОБЛАСТЬ

Баскаков Сергей Алексеевич — Кизеловский округ.
Брылякова Евдокия Ефимовна — Кунгурский округ.
Ванников Борис Львович — Чусовской округ.
Козаченко Борис Григорьевич — Ординский округ.
Марова Татьяна Михайловна — Березниковский округ.
Оборин Филипп Маркелович — Лысьвенский округ.
Опутин Геннадий Георгиевич — Верещагинский округ.
Соловьев Леонид Николаевич — Половинковский округ.
Субботин Георгий Максимович — Куединский округ.
Тарасов Михаил Петрович — Краснокамский округ.
Тотьмянин Иван Михайлович — Коми-Пермяцкий округ.
Уховцева Таисья Павловна —Соликамский округ.
Шатрова Александра Константиновна — Осинский округ.

МУРМАНСК ОБЛАСТЬ

Баев Павел Ильич — Мурманский округ.
Григорьева Александра Антоновна — Мончегорский округ.
Платонов Василий Иванович — Полярный округ.
Прокофьев Василий Андреевич — Кандалакшский округ.

НОВГОРОД ОБЛАСТЬ

Абрамов Яков Иванович — Окуловский округ
Дружинина Анна Ивановна — Хвойнинский округ.
Максимова Мария Константиновна — Боровичский округ.
Матюшин Сергей Васильевич — Новгородский хоорай округ.
Павлов Яков Федотович — Валдайский округ.
Сиряпин Дмитрий Алексеевич — Старорусский округ.
Хренников Тихон Николаевич — Новгородский көдээ округ.

НОВОСИБИРСК ХООРАЙ

Андреев Андрей Андреевич — Октябрьский округ.
Воронцова Ксения Ивановна — Центральный округ.
Живодерников Михаил Арсеньевич — Заельцовский округ.
Косачева Анна Вавиловна — Дзержинский округ.
Шкарбан Иван Григорьевич — Кировский округ.

НОВОСИБИР ОБЛАСТЬ

Алабугина Анна Алексеевна — Болотнинский округ.
Васильев Иван Фролович — Чулымский округ.
Голенков Владимир Иванович — Барабинский округ.
Макаров Василий Емельянович — Куйбышевский округ.
Макеров Николай Семенович — Бердский округ.
Матросова Клавдия Герасимовна — Новосибирский көдээ округ.
Севастьянов Петр Васильевич — Черепановский округ.
Тур Иван Петрович — Карасукский округ.
Шашков Григорий Иванович — Татарский округ.

ОМСК ХООРАЙ

Мясникова Анастасия Тихоновна — Омский—Куйбышевский округ.
Орлова Анисия Георгиевна — Омский—Молотовский округ.
Полторацкий Алексей Григорьевич — Омский—Ленинский округ.
Ситнянский Дмитрий Феодосьевич — Омский—Сталинский округ.

ОМСК ОБЛАСТЬ

Комлев Матвей Кондратьевич — Называевский округ.
Кулик Сергей Николаевич — Омский көдээ округ.
Куянова Татьяна Матвеевна — Тарский округ.
Ладейщиков Сергей Васильевич — Большереченский округ.
Лахина Любовь Ивановна — Калачинский округ.
Лобанов Павел Павлович — Исиль-Кульский округ.
Падин Дмитрий Прокопьевич — Павлоградский округ.

ОРЕЛ ОБЛАСТЬ

Дойникова Валентина Николаевна — Кромский округ.
Киселева Александра Матвеевна — Мценский округ.
Коровецкая Наталья Никифоровна — Левенский округ.
Крапчин Иван Георгиевич — Орловский хоорай округ.
Максимов Алексей Иванович — Колпнянский округ.
Пронина Полина Тихоновна — Верховский округ.
Румянцев Михаил Михайлович — Елецкий хоорай округ.
Слюнин Василий Тихонович — Урицкий округ.
Шаханов Василий Максимович — Елецкий көдээ округ.
Штеменко Сергей Матвеевич —Орловский көдээ округ.

ПЕНЗА ОБЛАСТЬ

Брейво Борис Борисович — Белинский округ.
Горошкин Иван Васильевич — Кузнецкий округ.
Жуков Иван Иванович — Земетчинский округ.
Заборская Клавдия Павловна — Пензенский хоорай округ.
Кампов-Полевой Борис Николаевич — Кондольский округ.
Климович Виталий Михайлович —Нижне-Ломовский округ.
Колядина Варвара Васильевна — Пензенский көдээ округ.
Рябов Николай Никитович — Пензенский южный округ.
Чалдаева Анастасия Ивановна — Сердобский округ.
Шкурова Валентина Николаевна — Лунинский округ.

ПСКОВ ОБЛАСТЬ

Алмазова Надежда Викторовна — Новоржевский округ.
Прушинский Яков Андреевич — Порховский округ.
Пчелкина Галина Алексеевна — Дновский округ.
Рябов Дмитрий Иванович — Псковский округ.
Семенова Евдокия Семеновна — Островский округ.
Фирсов Кузьма Степанович — Струго-красненский округ.

ДОНДА-РОСТОВ ХООРАЙ

Гаркушенко Константин Григорьевич — Сталинский округ.
Микоян Анастас Иванович — Ленинский округ.
Скобельцын Дмитрий Владимирович — Кировский округ.

РОСТОВ ОБЛАСТЬ

Алейникова Александра Илларионовна — Миллеровский округ.
Березин Иван Емельянович — Сальский округ.
Галушкина Евгения Дмитриевна — Сулинский округ.
Горбенко Иван Иванович — Морозовский округ.
Громов Григорий Петрович — Батайский округ.
Добрынин Григорий Прокофьевич — Чертковский округ.
Иванов Михаил Иванович — Шахтинский округ.
Катков Анатолий Михайлович — Каменский округ.
Коробцова Пелагея Андреевна — Мечетинский округ.
Крупин Дмитрий Васильевич — Новочеркасский округ.
Трапезников Николай Галактионович — Константиновский округ.
Хоренко Иван Васильевич — Таганрогский көдээ округ.
Чертов Дмитрий Антонович — Новошахтинский округ.
Шабалина Антонина Спиридоновна — Таганрогский хоорай округ.
Щеглова Лидия Михайловна — Зимовниковский округ.

РЯЗАНЬ ОБЛАСТЬ

Белорусец Сергей Иванович — Рязанский көдээ округ.
Бортаковский Иван Иванович — Ряжский округ.
Говорушкин Василий Степанович — Шиловский округ.
Губин Константин Александрович — Чаплыгинский округ.
Гусев Иван Васильевич — Рязанский хоорай округ.
Жарич Феодосий Григорьевич — Лев-Толстовский округ.
Кондрашкина Екатерина Ивановна — Михайловский округ.
Костина Анисия Сергеевна — Касимовский округ.
Кузнецова Василиса Никитична — Сасовский округ.
Лаптева Валентина Вячеславовна — Лебедянский округ.
Лепешинская Ольга Борисовна — Сараевский округ.
Сараев Тимофей Евдокимович — Спасский округ.
Цуканов Константин Николаевич — Скопинский округ.
Щеголев Григорий Григорьевич — Шацкий округ.

САРАТОВ ХООРАЙ

Горина Вера Игнатьевна — Сталинский округ.
Конопляникова Екатерина Яковлевна — Октябрьский округ.
Кузнецов Василий Васильевич — Ленинский округ.
Стояков Николай Александрович — Кировский округ.

САРАТОВ ОБЛАСТЬ

Белотелов Николай Павлович — Вольский округ.
Борисенко Анатолий Семенович — Пугачевский округ.
Водков Аркадий Петрович — Ворошиловский округ.
Гопко Анна Куприяновна — Ершовский округ.
Кимстач Александр Карлович — Краснокутский округ.
Крестьянинова Антонина Павловна — Аткарский округ.
Мидзиева Елизавета Яковлевна — Балашовский округ.
Рябов Гавриил Георгиевич — Марксовский округ.
Самойлов Илья Карпович — Аркадакский округ.
Селиванова Анна Сергеевна — Базарно-Карабулакский округ.
Соколов Алексей Григорьевич — Ртищевский округ.
Сычев Иван Федорович — Петровский округ.
Эренбург Илья Григорьевич — Энгельский округ.

САХАЛИН ОБЛАСТЬ

Белоконь Сергей Ефимович — Поронайский округ.
Дубровина Людмила Николаевна — Александровский округ.
Корнилович Валентина Ивановна — Южно-Сахалинский округ.
Родин Илья Федорович — Холмский округ.
Скопинов Георгий Феофанович — Корсаковский округ.

СВЕРДЛОВСК ХООРАЙ

Земляниченко Виктор Федорович — Ленинский округ.
Каганович Лазарь Моисеевич — Кагановичский округ.
Крымская Вера Петровна — Сталинский округ.
Химич Георгий Лукич — Орджоникидзевский округ.

СВЕРДЛОВСК ОБЛАСТЬ

Бердова Парасковья Павловна — Невьянский округ.
Богачев Иван Николаевич — Алапаевский округ.
Бухарина Елена Сергеевна — Ирбитский округ.
Воробьев Александр Александрович —Кушвинский округ.
Горбунов Михаил Иванович — Туринский округ.
Исаев Павел Николаевич — Березовский округ.
Истомин Николай Александрович — Камышловский округ.
Козлова Вера Ивановна — Нижне-Тагильский—Сталинский округ.
Краюхин Василий Николаевич — Красноуфимский округ.
Медведева Агния Михайловна — Первоуральский округ.
Мухаркин Дмитрий Петрович —Серовский округ.
Окунев Иван Васильевич — Нижне-Тагильский—Дзержинский округ.
Помаскина Антонина Ивановна — Каменск-Уральский округ.
Прокофьев Алексей Макарович — Краснотурьинский округ.
Хмелинин Никифор Терентьевич — Ревдинский округ.
Чурин Александр Иванович — Верхотурский округ.
Шарова Анна Кирилловна — Талицкий округ.

СМОЛЕНСК ОБЛАСТЬ

Валуев Яков Петрович — Вяземский округ.
Вендэ Ольга Денисовна — Сычевский округ.
Дудина Александра Ивановна — Рославльский округ.
Зименкова Анна Павловна — Сафоновский округ.
Исаковский Михаил Васильевич — Хиславичский округ.
Сапожников Василий Матвеевич — Гжатский округ.
Соколов Алексей Гаврилович — Демидовский округ.
Степанов Павел Михайлович — Ярцевский округ.
Счетчиков Георгий Семенович — Починковский округ.
Черноусов Борис Николаевич — Смоленский хоорай округ.
Чуркин Ефим Федорович — Смоленский көдээ округ.
Шведова Зоя Дмитриевна — Руднянский округ.

СТАЛИНГРАД ХООРАЙ

Ворошилов Климент Ефремович —Тракторозаводский округ.
Логинов Федор Георгиевич — Сталинский округ.
Некрасов Константин Сергеевич — Кировский округ.

СТАЛИНГРАД ОБЛАСТЬ

Бесчастнов Алексей Дмитриевич — Руднянский округ.
Бугаенко Александра Алексеевна — Сталинградский көдээ округ.
Гришин Иван Тимофеевич — Ново-Анненский округ.
Коронова Надежда Григорьевна — Ленинский округ.
Обухова Клавдия Николаевна — Камышинский округ.
Панферов Федор Иванович — Нижне-Чирский округ.
Панькин Иван Степанович — Михайловский округ.
Пчеляков Александр Павлович — Фроловский округ.
Чиликина Мария Сафроновна — Урюпинский округ.

ТАМБОВ ОБЛАСТЬ

Быстрова Лидия Константиновна— Тамбовский хоорай округ.
Герасимов Александр Михайлович — Уваровский округ.
Горшков Иосиф Степанович — Мичуринский хоорай округ.
Зуева Татьяна Михайловна — Шульгинский округ.
Колобов Николай Романович — Моршанский округ.
Крахмалов Михаил Константинович — Старо-Юрьевский округ.
Милованова Александра Петровна — Жердевский округ.
Насонкина Наталья Ивановна — Рассказовский округ.
Николашин Федор Павлович — Мичуринский көдээ округ.
Споров Вячеслав Яковлевич — Тамбовский көдээ округ.
Фокин Павел Николаевич — Кирсановский округ.

ТОМСК ОБЛАСТЬ

Карпович Екатерина Николаевна — Шегарский округ.
Пчелова Зоя Петровна — Колпашевский округ.
Смольянинов Иван Александрович — Асиновский округ.
Филимонов Донат Кириллович — Томский көдээ округ.
Яблоков Дмитрий Дмитриевич — Томский хоорай округ.

ТЫВА АВТОНОМНУГ ОБЛАСТЬ

Дьяков Николай Яковлевич — Тыва округ.

(Уланчызы дараазында үнер).

ПАРТИЯ АМЫДЫРАЛЫ

Тере-Хөл районда партия ажылы

Тере-Хөл районнуң партия кежигүннериниң эрткен чылда болган отчёт-соңгулдалыг хуралындан бээр партия райкому болгаш партия эге-организациялары ВКП(б) ТК-ның айтыышкыннарынга болгаш ВКП(б) Тыва обкомунуң хүнбүрү удуртулгазынга даянгаш, районнуң политик, ажыл-агый болгаш культура тургузуушкунун удуртурунга партийжи-организастыг болгаш партийжи-политиктиг ажылдарны элээн экижиткен. Районнуң ажылчы чоннары 1950 чылдың март айда болган ССРЭ-ниң Дээди Совединиң соңгулдаларынга, декабрьде болган чер-чер Советтериниң соңгулдаларынга 100 хуу киржип, коммунистерниң болгаш партия кежигүнү эвестерниң сталинчы блогунуң кандидаттары дээш боттарының бадылаашкыннарын бергеннер.

Дайын сөөлүнде улус ажыл-агыйын катап тургузарының болгаш хөгжүдериниң 5 дугаар күрүне чээшкининиң районга берген түүнүн 115 хуу күүсеткен. Бүгү делегейниң хосталгага ынакшылдыг улустарының быжыг эп-тайбыңы дээш, империалистиг агрессорларга удур тайбың талалакчыларының Стокгольм Кыйгырыынга изиг күзел-биле катыжып, ат салганнар.

Партияның болгаш чазактың, баштынчы эш Сталинның шуут бодунуң сагыш салыышкынының ачызында бистиң районнуң экономиказында база улуг чаагай өскерлиишкиннер болуп турар. 1949 чылда тургустунган «Большевик» колхоз ажыл-агый болгаш культура амыдырал талазы-биле сайзырап, быжыгып турар. Колхозта ам 89 ажылчы өрегелер катышкан. Колхозтуң төвү бо эрткен бүдүн чартык чылдың иштинде дүрген тургустунган. 6 өрээл бир чаа эге школа, интернат, магазин, кызыл-булуң, складтар болгаш чунар бажың бар апарган. Биче бажыңнарны санаваска 20 ажыг чаа бажыңнарлыг ёзулуг колхозчу суур болу берген. 1950 чылда колхозтуң ниитилештирген малы өзүлделиг болган. Инек болгаш сарлыкты өстүрер күрүне планын 104,4 хуу, чылгыны 102,6 хуу, хой болгаш өшкүнү 103,8 хуу өстүрген. Бо болза, малдың чаш төлүн четче камгалап ап турар эки ажылдыг колхозчу малчыннарның—Иргит Хүрбениң, Бүлдегениң, Аржының болгаш оон-даа өске колхозчуларның, база колхозта ажылдап турар коммунистерниң, комсомолчуларның ниитиниң социалистиг ажыл-агыйын сайзырадыр дээш ак-сеткилдиг күш-ажылының түүнелинден болган.

Аныяк колхозтуң бо чедиишкиннери болза, коллективтиг социалистиг көдээ ажыл-агыйның үүрмек ажыл-агыйлардан артык күчүлүүн Тере-Хөлдүң ажылчы чоннарынга тодаргай көргүскен.

Районнуң ажылчы чону эрткен 1950 чылда күрүне мурнунга хүлээлгелерин—эттиң, дүктүң күрүнеге дужаалгаларын чогуур өйүнде күүсеткен. Ол ышкаш райпо бараан саарылгазының планын 108 хуу, хөй-ниити чемненилгезиниң планын 137 хуу күүсеткен. Туйбу бүдүрүлгези 76 муң туйбуну кылып, район төвүнде албан-организация черлериниң болгаш чурттакчы чоннуң ол талазы-биле хереглелин хандырып турар апарган.

Школалар башкы каадырлар-биле хандыртынган. Ооң түүнелинде школаларда өөредилге, кижизидилге ажылдары экижээн. Школачы уруглар идик-хеп, аъш-чем-биле күрүнеден бүрүн хандыртынган.

Партия райкому болгаш партия эге-организациялары партийжи-организастыг болгаш партийжи-политиктиг ажылдарны мурнуку чылдарда турган деңнелинден элээн экижиткен. ВКП(б) райкомунуң бюрозу бодунуң ажылынга кичээнгейни партияның иштики ажылдарын экижиндеринче угландырып келген. Ылаңгыя, партия эге организацияларының секретарьлериниң ниити ажылының дугайында отчёт илеткелдерин болгаш партия ажылының аңгы-аңгы айтыырларынга хамаарышкан илеткелдерин үргүлчү дыннап, чугаалажып турган. Районнуң партия кежигүннериниң хуралдарын 7 катап эртирип, аңаа амыдыралчы чугула айтыырларны—партия чырыдыышкынының, партияның үстүү органнарының директиваларын боттандырар хемчеглериниң дугайын, шинтпирлериниң күүселделериниң дугайын, мал ажылының, херээжен чоннуң ортузунга партийжи-политиктиг кижизидилге ажылдарының дугайын болгаш өске-даа чугула айтыырларны чугаалажып турган.

Партия эге организацияларының хуралдарының эртип турар организастыг деңнели бедээн. «Большевик» колхозта партия эге-организациязы отчёттуг үениң иштинде 16 катап, Эми алдын уургайын да партия эге-организациязы 23 катап хуралдарны кылганнар. Ол эге-организациялар хуралдарны боттарының инициативазы-биле хөйну чорудуп турарлар. Олар аңаа партийжи-политиктиг болгаш ажыл-агыйга удуртулганың айтыырларын үргүлчү чугаалажып турганнар. Ооң хараазы-биле ол черлерде коммунистерниң бүдүрүлгеге мурнакчы ролю бедээн. Эми алдын уургайында ажылдап турар коммунист эш Урунтаан, «Большевик» колхозта коммунист эш Доржу, олар хөй-ниитичи хүлээлгелерин эң эки күүседип турарлар.

Партияның пропаганда болгаш агитация ажылы мурнуку чылдарга деңнээрге элээн экижээн.

Партия чырыдыышкынынга өөредилге чылы эгелээриниң мурнуу чарыында ВКП(б) обкомунуң дузазы-биле 10 ажыг пропагандистер бир ай хуусаалыг түр курска белеткетинген, пропагандистер болгаш дыңнакчылар өөредилге материалдары биле хандыртынган. Ооң ужурунда коммунистерниң, комсомолчуларның болгаш интеллигенцияның, колхозчуларның талазындан боттарының эртем билиин бедидип алыр дээш сонуургалы улгаткан.

Эрткен өөредилге чылында районнуң партия чырыдыышкынының системазынга шупту 186 кижи өөренип турган болза, бо чылын дыңнакчыларның саны 261 кижи чедир өскен.

Өөредилгелериниң идей-политиктиг шынары бедип турарының түңнелинде коммунистерниң, комсомолчуларның болгаш интеллигенцияның, колхозчуларның онаашкан албан ажылдарынга идепкейи болгаш хөй-ниитиниң ажылдарынга киржилгези улгаткан. Ол болза, оларның политиктиг билиг-медерелиниң өзүп турарының херечизи болуп турар. Пропагандистерниң иштинден эштер Сурунгур, Забеев олар эки ажылдап келгеннер. Дыңнакчылардан эштер Бондарев, С. Седип, Алферев, Данзынай, Ширнен, Хуурак олар үлегерлиг өөренип турарлар.

Ажылчы чоннуң ортузунга партийжи-политиктиг таныдылга ажылдарын күштелдирер талазы-биле ажылдар чоруп турар. Районда 89 агитаторлар, штаттан дашкаар 11 илеткелчилер ажылдап турарлар. 1950 чылдың дургузунда 78 кезек черге организастаан лекция номчулгаларының иштинде 53 номчулгалар көдээ чоннуң ортузунга болган, 43 кезек политиктиг илеткелдерни кылган.

Бо бүгүнүң дугайында районнуң большевиктериниң чоокта болуп эрткен отчёт-соңгулдалыг хуралы долузу-биле демдеглээн. Ынчалза-даа, большевиктер ол чедиишкиннеринге оожургавайн турарлар. Партия организациязының практиктиг ажыл-чорудулгазында ам-даа улуг четпестер бар деп чүвени районнуң партия хуралы шыңгыызы-биле айыткан. Каадырлар болгаш интеллигенция-биле, аныяк коммунистер-биле ажылды партия райкому ыракта четпес чорудуп келген. Партия эге организацияларының ажылга инициативазын үнелеп көрбес, ону деткивес чорук райкомнуң ажылының практиказынга турган. Партия райкому эге-организацияларның, советтериниң болгаш ажыл-агый, хөй-ниитиниң кудуку организацияларының ажылдарынче боду хол кирип, оларның кылыр ажылдарын бодунуң хөй санныг үндүрүп турар сургакчыларының күжү-биле шуут солуп турган.

Партия чырыдыышкынының четкизивде кичээлдерге үстүүшкүннер кылыр таварылгалар бар. Пропагандистер-биле болгаш марксизм-ленинизмниң теориязын боттары өөренип турарларның чаңгыс-чаңгызы-биле беседалар, консультациялар чорудар ажылдар ам-даа болдунмайн турар. Чамдык Ким, Аракчаа, Сорокин, Зыкова, Бадарчы, Дамдын, Шелев сүглар ышкаш кичээлге хөңнү чок дыннакчыларны районнуң партия хуралы буруу шаап көрген.

Большевикчи пропаганданың бир чугула хевири—лекция номчулгаларын үнелеп көрбейн турар райкомнуң илеткелчилер бөлүүнүң чамдык кежигүннериниң (Ширнен, Колупаев, Нурзат, Үзек), районнуң чамдык удуртур ажылдакчыларының (Вяткин, Бадарчы, Шимит-Серен, Забеев) адрезинге чөптүг шүүмчүлелдер болгулаан.

Солуннар чагылгалары амдыгаа чедир эки организастатынмаан болгаш районнуң харылзаа конторазы хүн-бүрүнүң парлалга тарадылгазын база-ла чугулалап көрбейн турар. Районнуң садыг, улус өөредилгезиниң болгаш кадык камгалалының ажылдарында улуг четпестерни илеретпишаан, бо талазы-биле партия райкомунуң болгаш райкүүскомнуң удуртулгазында четпестерни коммунистер шын шүүмчүлээннер.

Районнуң партия хуралынга коммунистериниң берген саналдарын партия райкомунуң талазындан амыдырал кырынга боттандырарын ам организастап турар.

А. ТЕМИР-ООЛ,
ВКП(б)-ниң Тере-Хөл райкомунуң секретари.

„Улуг-Хем“ деп альманахты парлап үндүрген

Совет чогаалчыларның Тыва салбырының болгаш төөгү, дыл болгаш литератураның эртем шинчилел институдунуң белеткеп кылганы „Улуг-Хем“ деп альманахты парлап үндүрген. Альманахта область чогаалчыларының, шүлүкчүлериниң болгаш журналистериниң чогаалдары киргилээн.

О. САМБЫЙ-ООЛ.

Хөндергей суму Совединин 2 дугаар сессиязы

Чөөн-Хемчик районнуң Хөндергей сумузунуң ажылчы чоннарының депутаттар Совединин 2 дугаар сессиязы болуп эрткен. Анаа сумуда „Кызыл тараачын" колхозтуң болгаш хуу ажыл-агыйларының кышкы мал ажылының дугайында илеткел болган. Илеткелчиден болгаш санал, шүгүмүүлел бергеннерден колхозтуң мал ажылында чедер четпес ажылдарны шыңгыы иереткен.

Колхозтуң бүгү 4000 ажыг баш малын хары чуга одарларда сайгарып көжүргүлээн — Баян-Таланын сесегеде бир коъдан чылгыны, инек малды Чадаана кыдыында болгаш шээр малды Хөндергейниң Теректиг-Чарыкта, Суг-Бажында түс-түс үзүп турускулаан, шыырак малчылар-биле хандырган. Чаа одарларда сайгарып одарлаткан малдарны чылыг кажаалар биле хандырган. Колхозтуң малчылары Төмүр-оол, Лопсан, Комбуй-оол олар мал ажылының хөрээ дээш уйгу-чыдын чок ажылдап турар. Сайгарып көжүргөн малдарга немелде чемвер сиген, саван болгаш мал адаанга төгер саван, өдек, кымыскаяк өө дажыглаары-биле шавактыг 9 тевеви, шавактыг 8 аъттарны тускайлап, олар док таамал ажылдап турар. Малчылар колхозтуң баштаар чери-биле үргүлчү харылзаалыг. Колхозтуң шээр малы ам үеде массалыы-биле төрүп турар. Хойжу Сотов төрээн 127 баш хойдан 127 баш хураганвы, Сарыг-оол төрээн 77 баш өшкүден 77 анайны камгалап алган.

Оон биле чергелештир колхозтуң мал ажылында хөй четпестер тыулап туғары сессияга илерээн. 1950 чылда колхоз 300 тонна сиген белеткээр тургаш, үгле 140 тонна белеткээн, оон ам бары 73 тонна, оон ынай 47 тонна силос бар, 330 тонна саванны белеткеп алган болза-даа, ову малга чеп ажыглаарының хемчеглерин чорутпайн, кайы-хамаан чок төчеглеп турар. Чамдык колхозчулар, ылаңгыя Кенденчик, Бирлей-оол, Доржу олар кадарган малын ак сеткилдиг ажаавайн турганындан оларга турган малдарны дуржулгалыг өске малчыларга шилчиткен.

Азыралда 355 инектин, 133 молдурганын, 30 шаа ажыл аъттарының азыралажаалгазы сагай тургустунган, мал фермазының өргелекчизи эш Өгбен-оол олче кошкак хайгаарал салып турар. Чылгычылар Дүктей-оол 4 баш, Бирлей-оол 2 баш чылгы малды харыысалга чогу-биле бөрүге чидирткен. Ажыл аъттарының ажаакчызы Байыр-оол ниитиниң сигенин шоодай барбаларга суккаш, хуу кижилерге чажырып садыглап турган, ол ышкаш Кара-Содуна, Кечим-Орус, Серен, Давыа олар колхозтуң сигенин боттарының кара-турызы-биле төчеглеп, садыглап турган.

Сумуда хуу ажыл агыйлар 1950 чылда мал чемин четче белеткеп албааны биле оларның малының бажы кудулаашкынныг болуп турар. Оларның малын хары чуга чүм оъттуг одарлардыва көжүртүр дугайында суму Совединиң сессиязындан шиитпирни күлээп алган, ам ову боттандырып эгелей берген.

М. Комбуй-оол.
К. Далаев.

Харьков область. Краснокушен районнуң «Октябрь 14 чылы» колхозта аът ажылы чедиишкинниг хөгжүп турар. Аът фермазында 65 аът санатынып турар. Үрелиг аныяк малдар районнуң болгаш областың көдээ ажыл-агый делгелгелеринге шаңналдарны алганнар.

Чурукта: колхозтуң эң эки аът ажаакчызы И. И. Язюк.

Чуруу В. Сычёвтуу. СЭТА-ның пресс-клишези.

* * *

Агротехниктиг өөредилгениң шынарын бедидер

Колхозтарга көдээ ажыл-агыйның талазы-биле билиглиг кижилерни белеткээри улуг рольдуг.

Таңды районунуң чамдык колхозтарында организастаан агротехниканың өөредилгелери багай шынарлыг чоруп турар. Районнуң Ленин аттыг көдээ ажыл-агый артелиниң кежигүннериниң ортузунда организастаан курс кончуг багай ажылдап турар. Курсту организастаарда 15 кижилер ат салдырткан. Кичээлди неделяда бир удаа чорудар деп доктаадып алганнар. Кичээлдиң башкызынга районнуң көдээ ажыл-агый килдизиниң улуг агроному эш Науменкону томуйлаан.

Бир дугаар кичээлден эгелээш-ле багай организастаан. 3 ажыг айның иштинде кичээл үгле 4-ле катап болган. Кичээлдиң дыңнакчылары кичээлге үгле 40—50 хуузу келир болгаш кичээлге белеткел чок кээп турар. Эрткен темаларны ёзулуг шиңгээдип билип алган кижилер чок болуп турар. Оон бир чылдагааны болза, кичээлдиң башкызы эш Науменко лекцияны орус дыл зырынга номчуп эртирип каар, эки билиглиг очулдурукчу кижи тып туруспаан. Оон хараазы-биле кичээлге эш Науменко орус дылды багай билир дуржулга чок кижилерге очулдуртурар, ол кижилер ындыг эртем чоктуң хараазы-биле тайылбырны шын эвес ылыр, башкының чугаалаан үвезин четче чугаалап шыдавас болуп турар. Ынчангаш ында өөренип турар кижилер үнү-даа билип албайн, анаа-ла олуруп эртиргеш тарап чангылай бээр.

Бышкы эш Науменко дыңнакчыларның кичээлге харыысалгазын бедиглейн турар. Дыңнакчылар кичээлге үгле олуржуп эртип турар боордан өске конспект-даа чок болуп турар.

Сөөлгү үеде кичээл шуут чорувастаан, башкы эш Науменко ол-че шуут барбастаан. Оларның кичээлин чедиишкинниг эртирер дугайында эш Науменко районнуң кол агроному кижи хирезинде бичии-даа сагыш салбаан.

Өөредилгени экижидер дугайында ында партия болгаш комсомол организациялары шыңгыы хемчеглерни ап, боттуг ажылдаары чугула.

В. ТҮМЕТЕЙ.

Механизаторлар курзу

Чөөн-Хемчик районнуң Чадаана МТС-зи чоокта чаа механизаторжу каадырларның курзун ажыткан, ында 30 ажыг кижи өөренип турар. Амгы үениң бирги чергениң техниказын колхозчулар өөренип алгаш, көдээ ажыл-агыйны сайзырадырының херээнге ак-сеткилдии-биле киржирин күзеп турарлар.

Ол өөреникчилер тракторнуң моторун доозуп, көдээ ажыл-агый машиналарын болгаш агротехниканың аргаларын эки өөренип турар.

Механизаторжуларның иштинден «Коммунизмче орук» колхозтан келген эш М. Мыныя болгаш эштер М. Киим-оол, М. Шулуухай мергежилдиг эки өөренип турар. Ол механизаторжулар Сүт-Хөл МТС-тиң курсантыларын социалистиг чарышка кыйырганнар.

Чадаана МТС-те элээн хөй колхозчулар автомашина чолаачыларының курзунда улуг хүзел соруктуг өөренип турар. Олар удавас чолаачылаар эргелерин ап үнерлер.

Д. ДАМБА-ДОРЖУ.

Чартык чылдың өөредилге түннели

Областың кооператив школазы 1950—1951 өөредилге чылының бирги чартыын чедиишкинниг доскан.

Школада садыгның, бухгалтерниң, белеткелдиң салбырлары бар, ол салбырлардан чартык чыл түннелинде белеткел салбыры эки болган.

Чартык чылдың өөредилге программазын школа 101,25 хуу күүсеткеп болгаш өөреникчилер багай демдек чокка өөренгеннер: кончуг эки демдек 22,4 хуу, эки демдек 38,4 хуу, ортумак демдек 39,2 хуу болган. Өөреникчилериниң иштинден 7 отличниктер, 15 ударниктер илереп, ылаңгыя эштер Болганов, Долума, Актас, Бобченко, Бичелдей, Краснощекова, Дресвяникова отличниктер болуп, ниити билиг болгаш өөренип турар эртемнерин эки билип, хөй-ниитиниң ажылынга идепкейлиин көргүскеннер.

Школаның башкылар коллективи болгаш хөй-ниити организацияларындан өөредилге-кижизидилгелиг ажылдарны чедиишкинниг чорудуп, өөреникчилер ортузунга школадан, класстан дашкаар кижизидилге ажылдарын чоруткан: делегейниң амгы байдалы болгаш Кореяда болуушкуннар, коммунизмниң улуг тудуглары, соңгулдалар дугайында темаларлыг 26 лекция, беседаларны чоруткан, 12 удаа халас кино көрген болгаш театрга каш удаа барган, коллективтиг походтарны чоруткан. Ол ышкаш ниити школаның болгаш класстарның хуралдарын үргүлчү чорудуп келген.

Ынчалзажок школаның чартык чыл өөредилгезинге четпестер база хөй турган. Ылаңгыя школаны чаа тутканыбиле чогуур негелдезинге чедир чылыглаваанындан соок болгаш арыг-шевери четпес турган. Өөреникчилер өөредилге шагындан озалдаар, чурум үрээр чоруктар турган. Ылаңгыя Улуг-Хемден келген Хойтпак-оол оглу Кыргыс Октябрь чурум чогу-биле школадан үндүрткен. Өөреникчи В. Хорлуг-оол өөредилгезин шуут катташ барган.

Чылдың ийиги чартыының өөредилгезин чедиишкинниг доозар дээш, бүгү өөреникчилер, башкылар, ажылдакчылар шыңгыы ажылдаар ужурлуг.

М. ДАЖЫ НОРБУ.

Келир өөредилге чылынга уткуштур

Школаларның өөредилге кижизидилгелиг ажылының эки түннелдиг болуру, аңаа хынамчалыг белеткелден хамаарыр. Ол талазы-биле Кызыл районнуң Сесерлигде эге школаның эргелекчизи эш Дендип эки ажылдап турар.

Школаның 1951—52 өөредилге чылында оттулар ыяжының планын күүседири-биле «Баян-Хем» болгаш «Малчын» колхозтар-биле керээ чаргылаваш, доктаамал бригадаларны үзүп турускан. Олар Кара-Суг бажында тайгада ажылдап турарлар. Ажылчыннарны колхоз баштаар черинден 2 өг-биле хандырган. Ажыл бүдүүгүү-биле чедиишкинниг чоруп турар.

Келир өөредилге чылынга үгле оттулар ыяш талазы-биле белеткенип турар эвес, септелгеге хереглээр материалдарны база белеткеп турар

К. МААДЫ.

Школага оттулар ыяш белеткели

Өвүр районнуң Саглы суму Соведи школазының 1951—1952 өөредилге чылында оттулар 1.200 кубометр ыяжын чогуур өйүнде белеткеп алыры дээш, боттуг хемчеглерни ап чоруткан. Ажылишке холбашкан организастыг удуртулганың түннелинде чоннуң бот-идепкейлиг эштелгелеринден тургустунган бригада январь 15-тен эгелеп ажылдап кирген.

Ажылдың баштайгы он хүнүнде олар 400 кубометр ыяшты хап тургускаш, школага шуут хүлээдип берген. Ол-ла үениң иштинде 500 кубометр ажыг чудуктарны доорап чарары-биле школа чанында сөөртүп алган. Бригада школаның одалга ыяжын февральде бүрүн белеткеп бээрин хүлээнгеш, чүткүлдүг ажылдап турар.

В. ШАРЫЙ-ООЛ,
эге школаның эргелекчиази.

Үлегерлиг башкы

1920 чылда Үрбүннүң кадыр-каскак капшалдарының аразында ядыы, хөлечик арат Шаңгыр-оол чурттап чораан. Ол-ла чылын Шаңгыр-оол ирейниң аскының кежии болуп, оон өг-бүлезинге бир кыс немей төрүтүнген. Оон адын Сат Шаңгыроловна Дүкежек деп адаан. Ынчан Шаңгыр-оол ирей бодунуң бичии уруу Сатты келир үеде алдар-сураглыг башкы болу бээр деп дүжевейн-даа чораан. Ынчалза-даа Октябрьниң социалистиг Улуг революциязының ачызы-биле ядыы арат Шаңгыр-оол ышкаш араттарның уруглары өөренир, ажылдаар, дыштаныр эргени чеьдип алган. Бичии Сат 1934 чылдан эгелеп, 1941 чылга чеьдир школаларга өөренгеш, келир үеги коммунизмниң тургузукчулары Советтиң чаа өзүп олурар чаш салгакчыларын өөредип, кижизидер ортумак эртемниг башкы деп атты чеьдип алган.

1941 чылдан эгелээш, он чылдарның иштинде Сат Шаңгыроловна Тыва автономнуг областың эң дээре башкыларының бирээзи болуп шылгарап келген. Аныяк башкы Сат Шаңгыроловна Дүкежектиң советтиң аныяк салгакчыларын кижизидип өөредир херекке чүткүлдүг эки ажылдаанын барымдалааш, РСФСР-ниң Чырыдыышкын Министерствозундан «Улус өөредилгезиниң шылгаракчызы» деп демдек-биле шаңнаан болгаш Советтиг Тываның 5 чыл оюн таварыштыр ВКП(б) обкомунуң, облкүүскомнуң хүндүлүг бижии-биле база шаңнаткан.

1950 чылдың авгүст айда болган бүгү Россияның эң эки башкыларының Москвага болган чөвүлел хуралынга база киришкеш келген.

Сат Шаңгыролованың 1949—50 өөредилге чылында 24 өөреникчилери үшкү классты шупту доозуп, 4-кү классче шилчээннер. Ам 1950—51 өөредилге чылында ол-ла 24 өөреникчилерин 4-кү классты доостурары-биле кызымак ажылдап турар. Өөредилге чылының 2 улдуңунда 24 өөреникчилери багай демдек чок өөренген, оларның иштинден 2 өөреникчи отличниктер болган болгаш 6 өөреникчилер ударниктер болган. Ам класстың бүгү өөреникчилери школаның культура-массалыг бөлгүмнеринде кирип алган өөренип турар. Өөреникчилери шупту 1951 чылда «Сылдысчыгаш» болгаш «Пионерская правда» солуннарны чагыдып алган.

Сат Шаңгыроловна ада-иелер-биле харылзааны эки тудуп турар. Ада-иелерни бодунуң кичээлдеринге чалап эккеп олуруштуруп турар болгаш уруглары бажыңга канчаар кижизидериниң дугайында беседаларны чорудуп турар.

1950—51 өөредилге чылының экзаменнеринге белеткенип, немелде кичээлдериниң расписаниезин тургускан. Класста комсомол назы четкен 8 өөреникчизин комсомолга киирери-биле белеткеп, комсомолдуң уставын өөредип турар.

Башкы бүрүзү, Сат Шаңгыроловна Дүкежек ышкаш ажылдаарын чеьдип алыр ужурлуг.

Б. ДУПШУҢ.

Школага 128 кубометр оттулар ыяш бөлеткеп бергеннер

Эрзин районнуң Сарыг-Булуң суур Соведи (даргазы эш Соскул) эрткен 3 дыштаныр хүннерде район төвүнде чедиишкинниг школазының 1951—1952 өөредилге чылында оттулар ыяжын белеткээр воскресниктер организастаан.

Оон түннелинде школага 128 кубометр оттулар ыяш белеткетинген. Оон биле чергелештир суурнуң ажылчын, албан-хаакчыттары тудугга хереглээр 120 кубометр дашты база белеткеп турар. Воскресниктерге эштер Долгар, Очур, Сенди, Чамзырай, Часкал олар онза идепкейлиг киришкеннер.

К. ӨЛЗЕЙ.

Область библиотеказының ажылы

Кызыл хоорайның чурттакчылары Ленин кудумчузунуң төп ортузунда А. С. Пушкин аттыг область библиотеказының агылдыр өңнүг чараш бажыңын эки билирлер.

Библиотеканың эжии хүннүң-не, хүндүскүнүң 12 шактан кежээкинин 9 шакка чедир үзүктел чок ажык турар. Олче бичии уруглар, улуг кижилер специалистер болгаш янзы-бүрү профессиялыг ажылчыннар, база албан-хаакчыттар бөлүк-бөлүү-биле, чаңгыс-чаңгыстап-даа кээп турарлар.

Номнар тыпсыр болгаш хүлээп алыр черде кеззеде шимээн турар: чамдык кижилер номчаан номнарының дугайында шаанга киир-ле маргышкан, чамдыктары өскелеринге таныштырып сүмелээн, бир чамдыктары чаа номнарны шилип ийикпе каталог ёзугаар бодунга демдеглээн тургулаарлар.

Улуг эвес номчулга залынга ындыг улуг шимээн турбас, аңаа улус бот-боттарынга шаптыкташпас дээш кончуг шимээн чок номчутунуп олурарлар. Ында-хаая үгле саазынның шылыраажы, демир үжүктүң хылааш даажы дыңналгылаар. Номчукчулар маңаа шакшагы-биле улаштыр олуруп, үгле библиотекага олура номчуза чогуур ховар номнарның талазы-биле демдеглелдерни кылып турарлар.

А. С. Пушкин аттыг библиотека болза Совет Эвилелиниң составынга Тываның катыжып кирген чылы—1944 чылды бодунуң организастатынып тургустунган чылы кылдыр санап турар болгаш ол областа библиотека ажылының төвү болур.

Үгле сөөлгү ийи чылдың дургузунда библиотеканың ном фондузу барык-ла ийи катап өскен болгаш ам ында орус, тыва дылдар кырында 57.786 экземпляр янзы-бүрү ном, брошюралар бар. Оон ангыда библиотека үргүлчүнүң дыка хөй санныг парлалгаларын чагыдып турар. 1951 чылда 62 экземпляр, оон иштинде 18 экземпляр тыва солуннарны чагыткан ийикпе, 1227 экземпляр үзүн-баазын журналдарны база чагыткан. Ном фондузунуң немелде чагыынга чыл бүрүде-ле 90.000 рубль чарыгдатынып турар.

Янзы-бүрү юбилейлиг хүннерге холбаштыр, ВКП(б) төөгүзүнүң доңчу курзун» өөренип турарларга дузаламчы кылдыр, номнар делгелгеин чорудары, эң эки номнарны сүмелээн даңзылар аза ры, марксизм классиктериниң чогаалдарын өөренирлерге дузалаары-биле плакаттар болгаш альбомнар кылыры, номчукчуларның негеп турары үзүн-бүрүн айтырыгларның талазы-биле литературалар шилип тывары областың төп библиотеказының коллективиниң хүн-бүрүде кылып турар ажылдары ол.

Советтиг Тываның чурттакчы чону улам өзүп, оон амыдыралы үргүлчүле чаартынып турар болгаш оон-биле чергелештир, культураның негелделери канчаар-даа аажок улгадып турар.

Область библиотеказынга номчукчулар боттары-биле келип-даа, телефон-биле долгап-даа, кандыг негелде дилеглерни тургуспас дээр: театр ажылдакчылары А. Корнейчуктуң, «Калиналыг кезек аърга» деп шиизиниң талазы-биле материалды ийикпе Гогольдуң «Ревизорунга» хереглетинер костюмнер эскизин (майыын) айтырып келир; пропагандистер, партияның XVIII конференциязының дугайында материалдар сурап келир; 10-гу класстың өөреникчилери Владимир Маяковскийниң чогаалдарын дилеп келир; автотранспорт ажылдакчыларынга чаа үнген машиналар дугайында номнар херек.

Херектиг литератураларны шилип алыр талазы-биле номчукчуларга дузаалаар болгаш оларның негелде дилеглерин хандырза чогуур, дыка хөй санныг библиографиялыг тайылбырлар библиотекада хөй.

Библиотека эрткен чылдың дургузунда 7000 номчукчуларга 100.000 ажыг экземпляр янзы-бүрү номнар, журналдарны тыпсып номчуткан.

Библиотека ажылының практиктиг айтырыгларының талазы-биле аас консультациялары берип, методтуг материалдарны чорудуп туруп, область библиотеказы Кызыл хоорайда албан организациялар болгаш районнар библиотекаларынга методтуг дузаламчыларны үргүлчү көргүзүп турар.

Библиотека каадырларын белеткээр чорук обласка канчаар-даа аажок чугула айтырыг. Эрткен чылын область библиотеказының чанынга районнар библиотекаларының эргелекчилериниң ай хуусаалыг курзун организастап эртиргеи, аңаа 17 библиотекарьлер өөренип эрткен.

Оон-биле кады, область библиотеказы бодунуң чанынга ийи чыл бурунгаар чыл хуусаалыг өөреникчи курзун ажыткаш, ону дамчыштыр библиотека каадырларының белеткелин үргүлчү чорудуп келген. Өөредилге доостурган 4 өөреникчи ам хоорай библиотекаларында тусакйлаң ажылдап, боттарының ажылдарын саат чокка күүседип турарлар. Область библиотеказы-биле олар шупту быжыг харылзааны тудуп, оон эргежок чугула дузаламчыларны үргүлчү ап турарлар. Библиотекада ам 3 өөреникчи өөренип турар, олар бо чылдың төнчүзүнде өөредилгезин дооскаш, районнар библиотекаларынга барып ажылдаарлар.

Өөреникчилер-биле кады шупту 13 кижи составтыг область библиотеказының коллективи ажылга кел салы-ла номчукчуларның негелдезин хандырынче бүгү күжүн мөөңней тургузуп эгелээр болгаш боттарының идей-политиктиг билииниң деңнелин, ажыл мергежилин бедидер дээш хүн-бүрү күжениишкинниг ажылдап турарлар.

Область библиотеказының ажылдакчылары өөредилгениң янзы-бүрү хевирлеринде хаара тутунган: библиотека институтудунуң бот-өөредилгезинде, башкы училищезиниң бот-өөредилгезинде, «ВКП(б) төөгүзүнүң доңчу курзун» өөрениринің бөлгүмнеринде, политшколаларда болгаш өске-даа.

Коллективтиң бүдүрүлге хуралдарында библиотеканың практиктиг ажыл-амыдыралынга хамаарышкан бүгү-ле айтырыгларны чугаалажып турар. Бистиң ниитилеливистиң кежигүннери эртем-билиглиг, культурлуг кижилер кылдыр кижизидер болгаш номчукчуларны номчогаал-биле чедиштир хандырар талазы-биле область библиотеказының мурнунда салдынган сорулгаларны күүседиринге шаптык ужураштырып турар үүе болза, ону четчир хемчеглиг оран-бажың-биле хандырбааны болур. Область библиотеказы үгле 135 дөрбелчин метр хемчеглиг бажында сыңыштайн турар. Сөөлгү ийи чыл дургузунда оон штады болгаш ном фондузу барык ийи катап улгаткан, ынчангаш ук бажың библиотеканың долузу-биле ажылдаар чоруун хандырбайн турар. Ортумак чижек-биле алырга безин, үгле бар турар ном фондузун таарыштыр тургузарынга 200 дөрбелчин метр хемчеглиг бажың херек.

Шөл чедишпезиниң хараазы-биле ном фондузунуң хөй кезии библиотека техниказының чуруму-биле эвес, а анаа-ла чыскаалдыр салдынып турар. Ындыг байдал номчукчуларның негелде дилеглерин чөп хандырарынга улуу-биле шаптык ужураштырып турар.

Ол берге байдалды барымдалааш, область библиотеказынга 1951 чылда чаа бажың тудуп бээр дугайында негелде дилег салдынган турбужа, ол негелде хандыртынмайн барган. Оран-бажың талазы-биле сыңыштпас берге байдал турза-даа, библиотека коллективи калбак масса чонну коммунизмниң идеяларыбиле чепсеглээр талазы-биле бодунуң мурнунда салдынган хүндүлүг сорулгазын үүтүлдүү-биле күүседип, номунуң фондузун улам өстүрбүшаан, номчукчуларны бодунче хаара тудуп, совет литератураның эң эки чогаалдары-биле оларны болдунар-ла шаабиле хандырып келген болгаш моон соңгаар-даа хандырар.

К. ЧЕРНИГОВЦЕВА,
область библиотеказының директору.

Сумуларда бижик өөредилгези чорувастаан

Чурттакчы чоннуң ортузунда бижик билбес болгаш биче билиглиг чорукту узуткаары Тываның социалистиг чаартылгазының амыдыралы кезээ болур ужурлуг турбужа, Эрзин районнуң Тес, Качык, Тере-Хөл сумуларында бижик өөредилгези сөөлгү үеде мырыңайла чорувайн турар. Ол сумуларда партия эге организация секретарьлери, суму Советтериниң даргалары ол чугула ажылды херекке албайн турарлар. Оон бир тодаргай чижээ болза, Тес сумузунга эрткен 1950 чылдың ноябрь айда-ла 32 өөреникчилиг бир бижик бөлгүмүн организастаан турган. Ук бөлгүмнү үгле организастап каан боордан башка, мынчага үгле 3 удаа кичээл эртирген. Бижик өөредилгезиниң бөлгүмү ынча үүнин иштинде багай ажылдап турунда, ында партия эге организациязының секретари эш Мичээ болгаш суму Совединиң даргазы эш Биче-Хөө олар ол-че сагыш салбайн келгеннер.

Ол ышкаш Качык, Тере-Хөл сумуларында чурттакчы чоннуң дыка хөй кезии бижик билбес болуп турунда, оларда чаңгыс-даа бижик бөлгүмү организастатынмаан.

Мынчангаш үстүнде сумуларның чурттакчы чонунуң ортузунга бижик өөредилгезин таарыштыр организастааш, оларның ажылының удуртулгазын партия эге организациялары, суму Советтери боттарының холунга быжыы-биле алза чогуур.

К. ӨЛЗЕЙ.

Сагыш-човангыр повар

Тере-Хөлдүң Чыргаланды 7 чыл школазында столовая повары эш Сереңмаа бодунуң ажылынга ак-сеткилдиг эки ажылдап турар. Чемни белеткеп турарының шынары эки болгаш уруглар бистерни эптиг-ээлдээ-биле көрүп турар

Эш Сереңмаа орайта чедир ажылдааш, дүне 8—4 шактарда чеьдип кээп, бистиң чиир чемивисти шагда-ла белеткеп каапкан турар. База столованың ырыг-шевери эки. Ол бистиң ёзулуг-ла иевис болган, ынчангаш бистер аңаа кончуг ынак бис.

В. ДАРЫШ.

И. В. Сталинның „Правданың“ корреспондентизи-биле беседазын даштыкыда парлап турары

КЫДАТ УЛУС РЕСПУБЛИКА

ПЕКИН. Февраль 21-де «Гунминжибао» солуннуң дыңнадып турары болза, Пекинниң дээди өөредилге черлериниң башкылары, студентилери, база ортумак школаларның өөреникчилери И. В. Сталинның төөгүлүг медеглелин чаңгыс эп-сеткил-биле деткээннер.

Пекиннің күрүне университединиң профессору Тан Юн-дуннуң медеглээни болза: «Генералиссимус Сталинның беседазы болза, амгы бүгү-делегей байдалын болгаш тайбыңның келир үедеги хөгжүлдезин эртем талазы-биле аналистааны ол болур».

Ол-ла университеттиң профессору Ян Гуйнуң чугаалааны болза: «Генералиссимус Сталин тайбыңга ынакшылдыг улустарга дайынны чайладырының чепсээн айыткан, база биске тайбыңның күштериниң четчирин болгаш бисти тайбыңче, база дайынны чайладырынче аппар чыдар орукту айтып берген».

Пекиннің күрүне университединиң студентилер эвилелиниң даргазы студент Чэн Сянь-дзениң чугаалааны болза: «Бистер, студентилер Сталинның айытканы ышкаш, дайынны чайладырының политиказының тиилелгези дээш, база тайбыңны камгалап алыры дээш демиселге боттарывыстың күштеривисти ийи хатап улгатырар ужурлуг бис.»

Университеттиң геолог факультединиң профессору Цинхуа Юань Фулиниң медеглээни болза: «Сталинның беседазы дээрге, кыдат улустуң болгаш бүгү делегейниң улустарының идеелдерин көргүзүп турар».

Пекиннің педагог институдунуң профессору Дин Хао-цюаньниң чугаалааны болза: «Эш Сталинның беседазы бисти улуу-биле сорук киирип, биске тодаргай айтыышкынны болгаш тиилелгеге чайгылыш чок идегелди берген».

Генералиссимус Сталинның «Правданың» корреспондентизи-биле беседазының дугайында үве чугаалааш, «Цзигун» партияның төлээлекчизиниң медеглээни болза: «Кажан дайын кыпсыкчыларынга үрдүрүп хөөктүртүрген дайын калчааараашкынынга капиталистиг делегей шыва алзы берген үеде И. В. Сталинның «Правданың» корреспондентизи-биле беседазы бүргег хүнде болган чаңнык-диңми-дег, дээрни аштап арыглапкан болгаш хүн улам-на чидии-биле хүннээриктей берген. Кыдат болгаш Совет Эвилелиниң дугайында империалистерниң хоп-мегезин болгаш нүтүлүн эң-не чөп шын фактылар-биле Сталин буруудадып удурланган.

Бистер Сталинның медеглелин шиитпирлии-биле деткип, бистиң чуртувусту оон чөптүү-биле деткээни дээш Сталинга ханы өөрүп четирген бис.

Бүгү делегейниң улустарының баш кызы болгаш Кыдат улустуң эң эки өөнүү Сталин делгерезин!

ВЕНГРИЯ

БУДАПЕШТ. Февраль 21-де тайбың камгалалының чер-черде венгри комитеттери бүгү чуртта хуралдар чорудуп турар, аңаа эш Сталинның «Правданың» корреспондентизи-биле харыыларын ажылчы чоннарга таныштырып, тайбың талалакчызы кижи бүрүзүнүң мурнунда турар сорулгаларны чугаалажып көрүп турарлар.

«Ругдянта» заводка тайбың камгалалының комитединиң секретари Д. Сэкениң чугаалааны болза:

«Бистер эш Сталинның медеглелин хемчээл чок өөрүшкү-биле номчаан бис. Бистер ол медеглел дугайын үгле хөйү-биле чугаалажыр эвес, харын тайбыңның лагериниң талазында быжыыбиле турарывысты боттарывыстың ажыл-херектеривис-биле хөргүзер бис».

ЧЕХОСЛОВАКИЯ

ПРАГА. Эш Сталинның «Правданың» корреспондентизи-биле беседазын парлап үндүргени-биле холбаштыр ажылчы чоннардан кээп турар чагааларны парлаарын чех солуннар үргүлчүлеп турар. Чехословакияның ажылчы чоннары эш Сталинның медеглелин чаңгыс эп-сеткилдиг хүлээп ап, бүгү делегейге быжыг тайбың дээш, боттарының кызымакай күш-ажылы-биле ажылдаарының хүлээлгелерин ап турарлар.

Карлов университединиң ректору Ян Мукаржовскийниң «Руде право» солунга бижээни болза: бир эвес бүгү делегейниң улустары тайбыңны камгалап алырының херээн боттарының холунга тудуп алыр болза, тайбың камгалап алдынган турар дээр дугайында эш Сталинның медеглели канчаар-даа аажок төөгүлүг ужур-дузалыг. Бүгү делегейниң ажылчы чоннарының мурнунга тайбыңның эң улуг демиселчизиниң салып бергени ол улуг сорулганы күүседирин Сталинның медеглели хүлээндирип турар. Стокгольм Кыйгырыының адаанга хол үжүктериниң чыылдазының талазы-биле кампания болза, тайбыңның лагериниң күштери канчаар-даа аажок улуг дээрзин көргүскен.

РУМЫНИЯ

БУХАРЕСТ. Февраль 21-де румын солуннар болза, ажылчыннар биле тараачыннарның, эртемниң, культураның ажылдакчыларының чагааларын парлааннар. Ол чагааларның авторлары болза, тайбыңның херээн камгалаарынга эш Сталинның медеглелиниң улуг чугулазын демдеглеп турарлар.

«Скынтейя» солун ажылчы чоннарның чагааларын мындыг эге-биле парлаан; «Эш Сталинның сөстери—тайбын дээш демиселге күштерниң болгаш сорук кириишкиннің үнер дөзү болур». Улуг Сталинның «Правданың» корреспондентизинге харыыларынга хөргүскен тайбың камгалалының чорудулгаларының генийлиг программазын боттандырарынга Румынияның ажылчы чоннарының шиитпирлиг чоруун ол парлатынган чагаалар илередип турар деп солун демдеглээн.

АЛБАНИЯ

ТИРАНА. Февраль 21-де Албанияның телеграф агентилелиниң дамчытканы болза, эш И. В. Сталинның «Правданың» корреспондентизи-биле беседазы албани парлалганың болгаш бүгү албани ажылчы чоннарның кичээнгейиниң төвүнде болбушаан туруп турар.

«Зери и популлит» солун «дайын чайлаш чок эвес болур» деп эгелиг мурнуку үүлүнге эш Сталинның харыыларының улуг ужур-дузазын демдеглеп турар.

«Бүгү делегейниң тайбың күзээн кижилери боттарының тодаргай харыызын эш Сталинның сөстеринден тып алганнар. И. В. Сталинның медеглели болза, бүгү делегейниң амгы байдалынга эртем талазы-биле чугула тодаргайлаашкынны берип, улустарның серемчилелин бедидип, тайбыңны камгалаарынче оларның чүткүлүн күштелдирип турар» деп ук солун бижээн.

«Бистиң партиявыс биле бистиң улузувус болза, эш Сталинның харыыларын тайбың дээш демиселди улам ыңай күштелдиреринің херээнге онза чугула айтыышкыннар кылдыр санап турар. Бүгү делегей байдалының амгы берге үезинде эш Сталин кижи төрелгетенге тергиин улуг хавыяаны көргүскен. Сталинның «Правданың» корреспондентизи-биле беседазы дээрге эки-чаагай амыдыралдың тиилелгези дээш, хараңгы-дүмбейге удур демисежип турар тайбыңның бүгү талалакчыларының оруунуң чырыдыкчызы болуп турар. Ол чугула документ бүгү делегейге тайбың дээш демиселди улам-на күштелдирер. Бо ыдыктыг демиселди эш Сталин удуртуп турар. ынчангаш тайбыңның бүгү талалакчылары хемчээл чок улуг аас-кежиктиг болуп турарлар» деп ол солун түңнелинге бижээн.

КОРЕЯНЫҢ УЛУС-ДЕМОКРАТТЫГ РЕСПУБЛИКАЗЫ

ПХЕНЬЯН. И. В. Сталинның «Правданың» корреспондентизи-биле беседазының дугайында ажылчыннарның, албан-хаакчыттарның, политиктиг партияларның, хөй-ниити организацияларының, культураның, база уран-чүүлдүң ажылдакчыларының хөй санныг чагааларын солуннар болгаш радио дамчыдарын үргүлчүлеп турган.

Кореяның Демократтыг херээженнер эвилелиниң ТК-ның даргазы Пак Ден Айның медеглээни болза: дайынның англи-америк капсыкчылары КНО-да боттарының хөй кезик болуп турарын ажыглап, ол организацияны хан төгүүшкүннүг чаа дайынны өөскүдериниң болгаш боо-чепсеглээшкин сүрүп көвүдедириниң херексели кылдыр хуулдуруп турарлар.

Тайбыңның, боо-чепсеглээшкиннерни кызырарының болгаш атомнуг чепсекти хоруурунуң керээзиниң дугайында ССРЭ-ниң КНО-га саналдарын кым хүлээп албаанын? деп Пак Ден Ай айтырыг салган. АКШ, Англия болгаш оларның чалчалары болгай. Корей улустуң ханын кым төп турарыл, корей хоорайлар биле суурларны кым чок кылып узуткап турарыл, корей херээженнер биле чаш уругларны кым кыргыпхыдып турарыл? АКШ-тың империалистери биле миллиардерлери болур-дур.

ПОЛЬША

ВАРШАВА. Эш И. В. Сталинның «Правданың» корреспондентизиниң айтырыынга харыыларын тайылбырлавышаан, «Курьер Цодзенны» солун «Агрессорларга ойтур шавыышкын» деп мурнуку үүлүнге бижээни болза:

Бүгү-делегей политиказының янзы-бүрү айтырыгларының дугайын чугаалавышаан И. В. Сталин бо хүнгү кол айтырыгның дугайын минутада-даа утпайн турар. Чажыт сүлчээчилерге удур улустарның шиитпирлиг удурланыышкынының эргежок чугулазынче И. В. Сталин кол кичээнгейни салып турар. Тайбың азы дайын бе дээр дугайында айтырыгны шиитпирлээри үүгле улустардан хамааржыр. «Бир эвес улустар тайбыңны камгалаарының херээн боттарының холунга алыр болгаш ону туюлунга чедир камгалаар болза, тайбың камгалатынган болгаш быжыглатынган турар» деп эш Сталин чугаалаан.

И. В. Сталинның ол сөстери тайбың дээш кижи бүрүзүнүң демиселиниң идепкейжидилгезиниң эргежок чугулазының дугайын чугаалап турар. Амгы үеде тайбың дээш демиселди күштелдирери эргежок чугула болгаш кижи бүрүзүнүң сорулгазы болза, ол демиселди бүгү улустарның лозуңу кылыры болур.

БОЛГАРИЯ

СОФИЯ. Эш И. В. Сталинның «Правданың» корреспондентизиниң айтырыгларынга харыыларын калбаҗ-биле тайылбырлаарын болгар парлалга үргүлчүлеп турган.

«Работническо дело» солуннуң бижээни болза, «Улустарның баштыңчызы эш Сталинның шынчы сөстери бүгү делегейге база дагын дыңналган. Кажан трумэннер, ачесоннар, эттлилер, черчилльдер, база олар ышкаштар нүгүлдүң, кортпаттаашкынның болгаш кыжаныгның аргазы-биле капиталистиг чуртларга дайын калчааараашкынын кыпсып нептередирин оралдажып турар үеде, кажан империалистерниң лагери калчаалыы-биле дайынга белеткенип турда улуг Сталин бүгү делегей байдалынын бо бергеделинден үнер эжикти генийлии-биле тодаргайлап айыткан».

ГЕРМАНИЯНЫҢ ДЕМОКРАТТЫГ РЕСПУБЛИКАЗЫ

БЕРЛИН. Эш И. В. Сталинның «Правданың» корреспондентизи-биле беседазы демократтыг берлин парлалганың кичээнгейиниң төвүнде болуп турары үргүлчүлевишаан турар.

«Берлиннер цейтунг» солуннуң мурнуку үүлүнде айтып турары болза, И. В. Сталинның «Правданың» корреспондентизи-биле беседазы англи премьер-министр Эттлиниң ыят чок хоп-мегезин карраан.

Хостуг немец профэвилелдериниң катыжыышкынының органы «Трибюне» солун эш И. В. Сталинның «Правданың» корреспондентизи-биле беседазын шуптузун парлаан. «Улустар тайбыңны камгалап алырын чеьдип ап шыдаарлар» деп эгелиг мурнуку үүлүнге солуннуң демдеглээни болза: ылаңгыя бистер, немецтер И. В. Сталинның тайбың дугайында чугаалаан сөстерин сизалап байырлап турар бис дээн.

МООЛ АРАТ РЕСПУБЛИКА

УЛАН-БАТОР. Моол арат республиканың бүгү хөй-ниитизиниң кол кичээнгейи эш И. В. Сталинның «Правданың» корреспондентизиниң айтырыгларынга харыыларынче угланган. И. В. Сталинның харыыларын бүдүрүлгелерге, албан черлеринге болгаш организацияларга чугаалажып көрүп турар. «Унэн» солун «Бүгү делегейге тайбыңның камгалап алырының херээнге эш И. В. Сталинның чаа улуг салыышкыны» деп эгелиг мурнуку үүлүнге бижээни болза, бүгү чурттарның улустарының, бүгү делегейде бөдүүн кижилерниң эң-не амыдыралчы айтырыгларын эш Сталин долузу-биле тодаргайлап харыылаан.

ИРАН

ТЕГЕРАН. «Навиде аянде» солун мурнуку үүлүнге «Сталинның тайылбырлалдарлыг медеглелин» дайын кыпсыкчыларынга удур демиселге боттуг чепсек кылдыр характеристикалап турар.

Ооң соонда эш Сталинның бирги харыызын айытпышаан солуннуң бижээни болза: «Ол бөдүүн болгаш ханы анализи-биле Сталин ийи системалар — социализм болгаш монополистиг капитализмниң аразында хол ылгалды генийлиибиле тайылбырлаан болгаш совет социалистиг тургузугнуң маргыш чок артак шынарлыын көргүскен».

НОРВЕГИЯ

ОСЛО. «Фрикетен» солуннуң мурнуку үүлүнде айтып турары болза: «Совет Эвилелинде кандыг-даа агрессчи сорулгалар чок дээрзин И. В. Сталин тодаргай көргүскен. Совет Эвилелиниң бүгү ажыл-чорудулгазы дайындан чайлаар болгаш тайбыңны камгалап алырының күзели-биле тодаргайлатынып турар.

Мистер Эттлиниң меге бадыткалдары боо-чепсеглээшкиннерни сүрүп көвүдедирин болгаш дайын белеткелдерин чажырарынга болгаш «агартырынга» херек болуп турар. Бүгү-делегей байдалдарының угланыышкынын оскертиринге дузалаарынче бүгү чурттарның улустарын Сталин кыйгырган. Ол болза, улустар аразының кады-ажылдажылгазын катап тургузар болгаш тайбыңны быжыглаар сорулгалыг ак-сеткилдиң ажык кыйгырыы болур».

Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң сессиязының ажытынганы

БЕРЛИН. Тайбың талалакчыларының Варшавага болуп эрткен Ийи дугаар Бүгү-делегей конгрезиндеп соңгуткан тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң бир дугаар сессиязы февраль 21-де Берлинге ажытынган.

Тайбынның Бүгү-делегей чөвүлелиниң бо сессиязы Женевага болур ужурлуг турганы билдингир болгай. Тайбын камгалалы дээш калбак шимчээшкинден коргуп девидээн англи-америк дайын кыпсыкчылары база-ла Варшава конгрезиниң хүннеринде ышкаш, ол сессияны болдурбас дээш бүгүле күжениишкиннерин үндүргеннер. Оон түңнелинде Швейцарияның федералдыг өрге-чагыргалары тайбыңның Бүгү-делегей чөвүлелиниң сессиязын Женевага чыылдырарын чөпшээреевейн барган.

Ынчалза-даа бүгү ниитиниң тайбынын камгалап алырының оруун дилеп чүткүп турар кижилернин күзел соруунга империалистерниң кандыг-даа оралдажыышкыннары шаптык болуп шыдавас. Германияның демократтыг республиказының чазаа тайбынның Бүгү-делегей чөвүлелиниң кежигүннерин өөрүшкүлүү-биле хүлээп алган. Сессия Берлинде чыылган.

Берлин—байырлаашкынның хүннерин көрүп турар. Төлээлериниң кээп турар аэродромун, вокзалды болгаш хоорайның кудумчуларын Германияның демократтыг республиказының болгаш тайбың талалакчыларының күштүг шимчээшкинивде улустары киржип турар күрүнелерниң туктары-биле шимеп каастаан. Бажыннарның ханаларында болгаш шөлдерде: „Тайбын дээш демисежип турар улустарга байыр!“, „Тайбын дайынны тиилээр!“ деп лозуңнар болгаш тайбынның ак көге-бугазын дүрзүлеп чураан плакаттарны аскан. Тайбыңның Бүгү-делегей чөвүлелиниң бюро кежигүннериниң улгатырган портреттерин кудумчуларда азып делгээн. Берлинниң шупту демократтыг паглалгалары ол хүнгү мурнуку үүлдеринге чөвүлелдин сессиязынын дугайын бижээн болгаш сессияда кээп турар төлээлериниң фото-чуруктарын парлап үндүргүлээн.

Тайбың чөвүлелиниң хуралы болур фридрихштрасседе парлалга бажыныңың чанында февраль 21-виң кончуг эрте Берлиниң ажылчы чоннары аалчыларга байыр чедирери-биле чыглып келгеннер. Ында чер бөмбүрзектиң шупту чүктеринден тайбың дээш мурнакчы демиселчилер—тайбынның Бүгү-делегей чөвүлелиниң кежигүннери четкилеп келген.

Бүгү делегейниң улустары тайбынның Бүгү-делегей чөвүлелин, ол чүс-чүс миллион кижилерниң деткимчезинге даянып алгаш бүгү кижи төрелгетеге тайбынны болгаш аас-кежиин камгалап берип шыдаар күш деп ынаныштыы-биле көрүп турар.

Ынчангаш бүгү делегейниң улустары ам үеде бүгү-ниитиниң хайгааралында турар чугула айтырыг болур герман болгаш япон проблемаларын бодунуң бир дугаар сессиязынга чугаалажып шиитпирлээрин тайбынның Бүгү-делегей чөвүлелиниге моон мурнунда хүлээткен болгай.

11 шак 30 минут турда хурал президиумунуң столунга тайбынның Бүгү делегей чөвүлелиниң бюро кежигүннери—**Ненни, Фадеев, Эренбург, Го Мо-жо, Эми Сяо, Фарж, Лаффит, д'Арбусье** болгаш өскелер көстүп келген. Тайбынның Бүгү-делегей чөвүлелиниң бир дугаар сессиязын Ненни ажыткан. Ол чөвүлелдиң кежигүннеринге болгаш сессияга чалап келдиргеннерге бодунуң байырын чедирбишаан, тайбынның Бүгү-делегей чөвүлелиниң бюрозунуң даргазы Фредерик Жолио Кюри боннуң „чазаа“ бодунуң америк ээлериниң дужаалы ёзугаар анаа эртирилге бижик бербээвиниң хараазы биле Жолио Кюри сессияның ажытынарынга келип шыдавыс болган дугайында хомудап турарын илереткен. Ынчалзадаа бистиң өөнүүвүс Жолио Кюри чеьдип келир болгаш бистиң сессиявыстың ажылынга киржир деп идегеп турар бис деп Ненни чугаалаан.

Тайбынның Бүгү-делегей чөвүлелиниң сессиязын Берлинге чыылдырар арганы хандырып берген дугайында Германияның демократтыг республиказының чазаанга, Берлиниң бургомистринге болгаш тайбын дээш демиселчилерниң немец комитединге тайбынның Бүгү делегей чөвүлелиниң бүгү кежигүннериниң болгаш бюрозунуң мурнундан Ненни байыр чедирген.

Ненни бодунуң чугаазынга сессияның мурнунда салдынган айтырыгларны, эң ылаңгыя герман болгаш япон проблемаларын шиитпирлээриниң харыысалгалыының болгаш чугулазының дугайын угаадып чугаалаан.

Ненни бодунуң чугаазының түңнелинде сессияның ажылы чаа дайынны болдурбас дээш, империалистерниң өөчүк чөңгээзин буза шавар дээш, тайбынның херээн камгалаары дээш демиселге улустар боттарының күжениишкиннерин катыштырып мөөннээринге дузаламчыны көргүзер ужурлуг деп чугаалаан.

Индир кырында—тайбың дээш демиселчилерниң немец комитединиң даргазы, берлиниң Гумбольт аттыг университединиң ректору профессор Фридрих. Тайбынның Бүгү-делегей чөвүлелиниң сессиязын Берлинде чыылдырган дугайында ол тайбынның Бүгү-делегей чөвүлелиниң бюрозунга байырлаанын илередип үве чугаалаан.

Фридрих бодунуң чугаазынга мен болза, эртемниң төлээлекчизи болурумдан аңгыда, кандыг-даа политиктиг партияга хамаарылгам чок болгаш ындыг-даа болза эртемдээн кижи ам бо үеде үүгле бодунуң кабинединиң иштинге кажаланып алгаш олуруп шыдавас, харын бодунуң туружун кайы бир угланыышкынче башкарып алыр хүлээлгелиг деп чугаалаан. Ынчангаш немец аныяктарны тайбың дээш демиселдиң ёзузунга кижизидер чорукту бодумнуң кол сорулгам кылдыр санап турар мен деп ол чугаалаан.

Чөвүлелдиң хуралдап турар бо бажыңындан 300 метр хире черде берлиниң барын секторлары туруп турар, ында мун-мун кижилер келдириишкин пунктуларынга баар дугайында дыңнадыышкын бижиктерни ам ап турарлар. Американың өжелеп чагырган эрге-чагыргалары немецтерни оок боону холга катап алырынче албадап турар. Ынчалзадаа немец аныяктар анаа: „бистер чокка“ деп харылап турарлар.

Фридрих оон ынай бодунуң чугаазынга Германияның демократтыг республиказында чуртту тайбың хөгжүдериниң бүгү-ле суурлары тургустунган деп чугаалаан. Ол дугайында херечи болдуруп ол бодунуң чугаазынга чоокта чаа хүлээп алдынган тайбыңны камгалаарының дугайында хоойлуну болгаш база Германияның демократтыг республиказының беш чыл планының дугайын көргүзүп чугаалаан. Тайбынның Бүгү-делегей чөвүлелиниң бир дугаар сессиязы тайбың талалактыларының күштүг шимчээшкининге чаа идигни бээр болгаш Барыын Германияны катап чепсеглээр дугайында империалистерниң чорудуп турар хемчеглеринге удур шыңгыы согуушкунну берип турар шиитпирни үндүрер дөзүнинге Фридрих бодунуң идегелин илередип үве чугаалаан.

Берлиниң бургомистри доктор Шварц Улуг Берлиниң демократтыг магистриниң байыр чедиргеи кыйгырын номчуп дыңнаткан.

Бир дугаар хуралдың түңнелинде тайбынның Бүгү-делегей чөвүлелиниң чингине секретари Жан Лаффит сессияның ажылының иштики чурумунун дугайында дыңнадыг кылган. Оон ынай Лаффит дөрт үүл комиссиялар тургузар дугайында бюронун саналын дыңнаткан. Ол комиссиялар болза: политиктиг комиссия, организастыг комиссия, „тайбың“ деп журналдың талазы-биле комиссия болгаш тайбынның бүгү-делегей шаңналдарының талазы-биле комиссия.

Политиктиг комиссия болза, сессияның мурнунда туруп турар чугула проблемаларның—герман айтырыын тайбың арга-биле шиитпирлээриниң болгаш база корея айтырыы-биле холбашкан Японияның айтырыын тайбың арга-биле шиитпирлээриниң талазы-биле айтырыгларның дугайында шиитпирлерни ажылдап белеткээр сорулганы боттандырар. Оон ынай Лаффит бодунуң чугаазынга секретариатка болгаш бюрога кээп турган хөй санныг саналдарны барымдаалаш, колони чурттарда тайбың дээш демиселдиң дугайында айтырыны сессия база көрүп чугаалажыр деп айыткан. Ол айтырыгны база политиктиг комиссия көрүп белеткээр. Ол айтырыглар бүрүзүн хандыр өөренип көөрүн барымдаалаш комиссия боду кудуку комиссияны база тургузуп ап болур деп көрүп турарын ол чугаалаан.

Организастыг комиссия болза, Варшава конгрезинин болгаш тайбынның Бүгү-делегей чөвүлелиниң бюрозунун Женева сессиязының салган сорулгаларын, эң ылаңгыяда делегейниң нацияларының аразынга экономнун болгаш культураның чоок харылзаазын боттандырарынга хамаарышкан айтырыгларны херек кырынга күүседиринге холбашкан айтырыгларны көрүп белеткээр хүлээлгелиг. Организастыг комиссия база-ла ийи кудуку комиссияларны тургузуп ап болур. Оон аңгыда организастыг комиссия яязы-бүрү чурттарга дайын пропагандазын хоругдаарының дугайында хоойлуларны тургузарының дугайында айтырыгны болгаш тайбың талалакчыларының шимчээшкинин калбартырының дугайында айтырыгны база көрүп белеткээр.

«Тайбың» деп журналдың талазы-биле комиссия болза, ук журналдың ажылын экижидер дугайында саналды ажылдап белеткээр хүлээлгелиг.

Бүгү-делегей шаңналдарының талазы-биле комиссия болза, бүгү делегейниң жюризин тургузар дугайында саналды ажылдап кылыр болгаш 1951 чылда тайбынның бүгү-делегей шаңналдарын тыпсырының чурумун доктаадыр аңаар.

(СЭТА).

Индонезияның көдээ ажыл-агый ажылчыннарының демисели

ГААГА. Индонезиядан алдынган медээ ёзугаар алырга, тараачыннар болгаш көдээ ажыл-агый ажылчыннарының чер реформазын демократчыдар дээш демисели идепкейлии-биле үргүлчүлеп турарлар. Суматра ортулуктуң чөөн талазында районнарда тараачыннар даштыкы колонизаторжулардан тарылга шөлдерин хунаап алган болгаш ол черлерни боттарының аразынга хуваажып алган.

АНП агентилелиниң дамчыдып турары болза, Ява ортулукта Суракарта районда даштыкы эжелекчилерниң черин үлежириниң шимчээшкини калбарып турар. Тараачыннарның тускай комитедин тургускан. Суракарта районга сөөлгү неделяның дургузунда даштыкы эжелекчилерниң хыналдазынга турган 1200 гектар черни тараачыннарга үлээн.

(СЭТА).

Харыысалгалыг редактор О. А. ТОЛГАР-ООЛ.

„Главкинопрокаттың“ Тыва область конторазы

„МАЛАПАГИНИҢ ХАНАЛАРЫНДА“

деп итали чаа чечен чогаал фильмни

областын экраннарында тарадып үндүрген, ук фильмни итали дылдан орус дыл кырынга шилчиткен.

Сценарийлери: Чезаре Дзаваттини, Сузо Чекки д, Амико, Альфредо Гуарини.

Режиссёру—Рене Клеман.

Кол оператору—Луи Паж.

Чурукчулары:—Пьеро Филиппоне, Луиджи Джервази.

Композитору—Роман Влад.

Үн операторлары: **де Бретань, Кваццути.**

Рольдеринде—артистер:

Жан Габен, Иза Миранда, Вера Тальки, Андреса Кекки.

„Италиа Продукционе-фильм“ 1948 чылда бүдүрүп үндүрген.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл Щетинкин кудумчузу, бажың 7. ТЕЛЕФОННАРЫ: Харыысалгалыг редакторнуң 3—62; харыысалгалыг редакторнуң оралакчызының, партия амыдыралының, культура, литература болгаш уран-чүүл килдистериниң —3—88; харыысалгалыг секретарьниң—3—68; пропаганда болгаш агитация, көдээ ажыл-агый, иштики информация, үлетпүр болгаш транспорт, чагаа килдистериниң, бухгалтериякың—3—65.

Б00607. Облкүүскомнуң типографиязы